

p RIMA pars libri huius Cap. i.
 De tēpore coitus masculi & fe/
 minæ & defectu ipsius Cap. ii.
 De occasionibus generādi & nō
 generādi & mēstruo mulierꝝ Cap. iii.
 Signa mulieris calidæ naturæ & quæ coit li/
 benter. Cap. iiii.
 Signa mulieris frigidæ naturæ & quæ non
 libenter coit Cap. v.
 Diuisio capituli Cap. vi.
 Secunda diuisio capituli Cap. vii.
 Tertia diuisio capituli Cap. viii.
 Forma matricis in muliere Cap. ix.
 De notitia natiuitatis puerorꝝ. s. quādo pue/
 ri nati euadūt & quādo non Cap. x.
 De modo nascentis infantis & de uentre
 matris eius Cap. xi.
 De rebus quæ nocent embrioni & mulieri
 grauidæ Cap. xii.
 De conditione lactis & lactātis & de infante
 lactante Cap. xiii.
 De dispositione filiorꝝ ad parentes & econ/
 uerso. Et de lactato ad nutricē non ppriā

matrem	Cap. xiiii.
Signa mulieris grauidæ	Cap. xv.
Signa masculi concepti in muliere grauida	Cap. xvi.
Signa probabilia: quibus ad oculū & ad in/ tellectum scitur utrum mulier sit grauida masculi uel femellæ	Cap. xvii.
Quomodo habetur notitia quot filios quaq; mulier debeat habere	Cap. xviii.

Capitulum signorū in femina grauida: quib; habetur notitia si embrio est sanus uel in/ firmus: uicturus satis uel moriturus tam in uentre matris q̄ extra	Cap. xix.
De animalibus in genere & ī specie	Cap. xx.
Diuisio capituli de animalibus	Cap. xxi.
Explicit prima pars libelli huius de scientia phisionomiæ	Cap. xxii.
Nūc incipit pars secūda p̄œmiū	Cap. xxiii.
Signa cōplexiōis rōe coloris ī pelle	Ca. xxiiii.
Signa complexionis ratione coloris in pelle: & quantitatis in carne	Cap. xxv.
Signa corporis calidæ cōplexionis	Ca. xxvi.
Signa	

2

Signa corporis frigidaē cōplexiōis	Ca. xxvii.
Signa corporis hūidaē cōplexiōis	Ca. xxviii.
Signa corporis siccaē cōplexionis	Cap. xxix.
Signa corporis tēperati & sani	Cap. xxx.
Signa corpis distēpati & male sani.	Ca. xxxi.
Signa complexionis cerebri	Cap. xxxii.
Signa complexionis cordis	Cap. xxxiii.
Signa complexionis epatis	Cap. xxxiiii.
Signa complexionis pulmonis	Cap. xxxv.
Signa complexionis stomaci	Cap. xxxvi.
Signa cōplexionis testiculorū	Cap. xxxvii.
De notitia ptiū corpis ī omī aīali.	Ca. xxxviii.
Signa cōplexionis malorū hūorū.	Cap. xli.
Signa nimii sanguinis	Cap. xl.
Signa nimiaē coleraē	Cap. xli.
Signa nimii flegmatis	Cap. xlii.
Signa nimiaē melancoliaē	Cap. xliii.
Notula doctrinalis	Cap. xliiii.
De notitia nimiaē abūdantiaē humorum per somnia	Cap. xlv.
Sōnia significātia dnīum sāguis	Cap. xlvi.
Sōnia significātia. d. coleraē rubeaē.	C. xlvii.
Sōnia significātia. d. flegmatis.	Cap. xlviii.

Sōnia significātia dñium melācolia	Ca. .il.
Somnia significantia caliditatem	cap. l.
Somnia significantia frigiditatē	cap. li.
Somnia significātia humiditatē	cap. lii.
Somnia significantia siccitatē	cap. liii.
Sōnia significātia repletionē hūorū.	cap. liiii.
Somnia significantia malos humores esse in corpore humano	cap. lv.
De notitia auguriorum	cap. lvi.
De notitia sternutationis	cap. lvii.

Nunc incipit tertia pars: in qua continentur capitula Phisionomia in specie utriusque sexus uiri & mulieris

De capillis	Cap. lix.
De fronte	cap. lx.
De ciliis	cap. lxi.
De interciliis	cap. lxii.
De oculis	cap. lxiii.
De naso	cap. lxiiii.
De naribus	cap. lxv.
De ore	cap. lxvi.
De labiis	cap. lxvii.
De den	

De dentibus
 De lingua
 De flatu
 De uoce
 De risu
 De mento
 De barba
 De facie
 De auribus
 De capite
 De gula
 De collo
 De spatulis
 De brachijs
 De manibus
 De pectore
 De dorso
 De uentre
 De carne
 De costis
 De femore
 De coxis
 De genibus

Cap. lxxviii.
 Cap. lxxix.
 cap. lxxx.
 cap. lxxxi.
 cap. lxxxii.
 cap. lxxxiii.
 cap. lxxxiiii.
 cap. lxxxv.
 cap. lxxxvi.
 cap. lxxxvii.
 cap. lxxxviii.
 cap. lxxxix.
 cap. lxxx.
 cap. lxxxii.
 cap. lxxxiii.
 cap. lxxxiiii.
 Cap. lxxxv.
 cap. lxxxvi.
 cap. lxxxvii.
 cap. lxxxviii.
 cap. lxxxix.
 cap. lxxxx.

De cruribus	Cap. lxxxxi.
De cauculis pedum	Cap. lxxxii.
De pedibus	Cap. lxxxiii.
De unguibus	Cap. lxxxiiii.
De calcaneis	Cap. lxxxv.
De plantis pedum	Cap. lxxxvi.
De passibus pedum eundo	Cap. lxxxvii.
De motu personæ	Cap. lxxxviii.
De gibbosis & strumosis	Cap. lxxxviiii.
De statura hominis	Cap. C.
Notula doctrinalis	Cap. Ci.

Capitulum ultimum libelli Phisionomiæ:
in quo comprehenditur intentio singulorū
capitulorū eiusdem sciētiae   Cap. Cii.

Expliciunt Rubricæ omnium Capitulorum
contentorū in hoc præsentī uolumine.

INCIPIT Liber Phisionomia: quē
 i compilauit magister Michael Sco-
 tus ad preces. D. Federici romanorū
 īperatoris. Sciētia cuius est multū
 tenēda in secreto: eo q̄ est magnæ efficacīæ:
 Continēs secreta artis naturæ: quæ sufficiūt
 omni astrologo. Et cum hęc pars libri phi-
 sionomia: constet ex tribus partibus: hoc est
 proemium.

Imperator inter cetera q̄bus te oportet
 i esse sollicitū est sciētia boni & mali:
 & eam modis omnibus inuestigare p̄
 te metipsū in libris auctorū & omībz sciētīis:
 & principaliter earū sciētiarū quæ dicuntur
 artes. Et hęc facies penitus: quando anima
 tua fuerit ī quiete: & corpus tuum habuerit
 spaciū: pratermissis negociis gentiū aliqd
 a maiestate tua petētū: & eis respōdētū.
 Debes enim scire q̄ duo sunt tēpora homini
 uiuētī. s. tempus pacis & tempus guerræ: &
 ita duo sunt cibi: Corporalis & Spiritualis:
 Corporalis partiū ad nutrimentū corporis.
 Spiritualis uero ad nutrimentum animæ.

Sciendo q̄ sicut cibus corporalis conseruat
corpus in bono statu: si sit factus ratione: &
assumptus per mēsurā ab aīali: cui conuenit:
& in tēpore cōgruo: eo q̄ non in oīni tēpore
omnia conueniunt: Ita cibus spiritualis reti/
net aīam bono statu: si sit factus ratione: &
assumptus per debitā mēsurā in t̄p̄e congruo
utriusq; atatis uirtutis in hoīne. Scriptū est
enim q̄ sicut frigida calidis & calida frigidis
tēperantur: Ita contraria contrariis curātur:
& medelā recipiūt ordinate. Similiter ē utile
īquirere diuersos auctores & magros p̄pter
diuersas sentētiās: eo q̄ diuersi diuersa senti/
unt: & monent scientia uel ingenio gratioſo
naturā: qđ diffundit̄ desuper p̄ficiēs multū
postea: & est origo scientiā. Vnde ex meo
consilio: doctores magistros & hoīes īgenio/
ſos naturaliter: curialiter apud te inuenies:
& s̄ape cū multis sermonē facies: coram eis
ſapienter ac domestice uerba pronuncians.
Putabis in diuersis propter diuersa: & facies
eis quāstiones quando tecum erūt: & dicta
eorū ī corde seruabis: ut iposterum & tibi &
ceteris

5
cæteris prodesse possint. Nescis terra inculta
& arida: quæ cū sit sterilis ab hōibus repro/
batur. Manutene studiū sciētiæ: i tuo regno
& fac fieri disputationes ante cōspectū tuū:
& tuus aīus in his gloriatur: ut tuū ingeniū
in melius reformetur. Tuū studiū scit uelle
regnare diu. Et hoc erit: si te dederis uirtuti/
bus: uitia uitādo. Et de tali mortalitate aliqd
dicemus: si deus uoluerit. Sed hic dicimus:
q̄ des cor tuū cognitioni boni intellectus se/
cundū discretionis mensurā. Sis amicus dei
fide: spe: & opere. Nec obmittas āplecti illā
sciētiā: quæ a philosophis phisionomia na/
turaliter noiatur. Et hæc sciētia est illa inter
cæteras: qua caute multi hoīes: quondam usi
sūt gloriari & exaltari apud magnates. s. ipe
ratores qui trāsierūt. Similiter apud multos
reges & baronos. Et non quia a deo præcedāt
reliquos hoīes: Sed p̄pter hanc sciētiā &
p̄pter huiusmodi plurimas alias: quas secre
to nouerūt. Vnde dictū est: honora hoīem
p̄pter sciētiā: Require notū amicū propter
necessitatē. Apud enim quosdam melius est

philosophari q̄ ditari: & apud quosdā meli/
us ditari q̄ philosophari: & apud quosdam
utrūq; nocet: & apud quosdā neutrū debet
requiri. s. a faciētibus uerā penitentiā in hac
uita. Huius. n. sciētiae inq̄situs est pulcher/
rima in natura: cuius p̄fectio attribuitur phi/
sionomoni: de numero antiquorū phisione:
sūmo doctori in scientia naturali. Vnde q̄dē
hac sciētia nomen traxit ab eo: studiū cuius
grande fuit diu: & diu eā inuestigare ac etiā
irreprehensibiliter congregare. Collecta est
.n. hac sciētia ex compositione hōis utriusq;
sexus cū q̄litate possibili modi status p̄sonae
uiuētis. Et ex hac scientia naturae ingenio/
sae quae cognouit tibi domine imperator sub
lucida breuitate in hoc libello penitus enarra/
bo. Dicit. n. qdā sapiēs: Phisionomia est sciē
tia naturae: insinuatione cuius p̄itus in ea suffi
cienter agnoscit differētias animalū p̄sonarū
in omni gradu sui. Et quia omnis sciētia est
a phisionomia: idcirco eā in hoc loco diffinia
mus: Phisionomia ē doctrina salutis: electio
boni: & uitatio mali: cōprehensio uirtutis &
prater/

pratermissio uitioꝝ. hoc autem iducit uerus
 amor dei: timor diaboli: fides meritoria: spes
 præmiū iperdibilis æternæ uitæ: & iudicium
 mortis: qua uidetur penitus: q̄ hic omnia re
 linquantur ceteris: quia tenentur. Et non ulli
 ualet scientia: nec potentia: nec congregatio
 p̄sonarū: nec gratia pulchritudinis: nec uolū
 tas: & omne bonū. Vnde dixit quidā: Omnia
 trāsibunt: nos ibimus: ibitis: ibūt: Cari: non
 cari conditione pari. Et alibi dictū est: Omnia
 transibunt præter amare deum. Constituo
 ergo o Federice Imperator tibi ex hac sciētia
 p̄uisionomiaz regulas & cōstitutiones abbre
 uiatas: quas tibi pono satis sufficienter. iugo
 quas: si te bene adieceris: dabit tibi magnū
 pretiū laudis ex multa sapientia & uirtute:
 crescet tibi etiā magnū & grande ingenium
 sapiētiaz ad nobilitatē tuæ naturæ. quā sapi
 entia si in mente habueris memorē: melius
 intelliges dicta loquentiū tibi: cautius agno
 sces tuos sapiētes & alios uisu & auditu: nec
 non & alios hoīes indifferēter: qui tecū habe
 bunt gratiā eloquēdi: uel ante te aliqd faciēdi

quod non est parum. Et ex industria huius
scientiæ in te secreto hēbis grandē partē con/
silioꝝ consulētū tibi: & exultationē uirtutū
& uitioꝝ quasi ut sēper secū habitauisses in
factis ubiq;. Sed ante q̄ hoc tibi recitē ordi/
nate p̄ singula capitula: uolo tibi enucleare
historiā prioris substantiæ: quasi incipiens a
fundamento primæ materiæ: qđ potest esse
tibi multū eaz; multiplici ratioē: eo q; pauci
hoc sunt scientes in ueritate.

Prima pars libri huius   Cap. i.

nobilis Imperator uir gratiose quasi
omnium gratiar; & donoz; ex grādi
amore tibi notifico sacratissimā scientiā na/
tura: quæ potest appellari consolatio: & quæ
non multū dicitur gētibus idiotis: nec etiam
est dicenda: Sciendo q; qui eā bene nouerit:
& memorē in mente habuerit: quotienscūq;
casus incurret: ipsaq; exercitando si incipiat
loqui de ipsa cū altero: & ille hāc scientiam
ignorauerit: uidebitur illi q; ipē sit propheta
uel san

uel sanctus. & hic postea reemendabit eum
 ubiq; dans ei studiosè pretiū magnæ laudis.
 Amabitur a gētibus notis & ignotis: quæ au
 dierit loqui de illo: & honorabitur inter eos:
 Et hoc non est parū uidelicet iter uniuersas
 gentes famā sapientiæ & scientiæ celebrē ob
 tinere. Scias igitur q; & motu superiori fit
 & motu inferiori .s. partim in genere & par
 tim in specie. & motus primus conceptionis
 ex utroq; sexu est amor naturalis uiri in mu
 lierem & mulieris in uirū in caloris uniti ge
 nitalibus. Sciēdo q; uir est agens: mulier vō
 patiens. unde ambo habent uim relatiui: cū
 in coitu sit mutua relatio. Eoq; semen unius
 refertur alteri: & utrūq; est antecedēs alteri
 us. Luxuria uiri primā radicem habet in lū
 bis: & libido mulieris in umbilico. Vnde Iob
 Virtus eius in lūbis eius: & fortitudo eius in
 umbilico uentris eius: Iuxta illud dominus
 in euangelio: Sint lumbi uestri pracincti: &
 lucernæ ardentes in manibus uestris. Tem
 pus enim congruū in uiro est i hieme & in
 uere ad coeūdū: mulieris i æstate & autūno.

Istud autem est ppter contrariā cōplexionē
tēporū & psonā. Cōplexio quorū nihil aliud
est q̄ caliditas cū frigiditate & humiditas cū
siccitate. Item dicimus q̄ neuter non possit
agere cū delectu: nisi haberent instrumenta
ad hoc deputata tā intus q̄ extra. Vnde uir
habet suos testes extra uentrē in pelle. Muli
er uero intus uidelicet extra p̄cipiū uulua.
Tamen non sunt i om̄i similes testiculis uiri
Vnde mulier habet suū semen ex testib; ue
lut uir: & hoc mouetur ad coitum ardentem.
Semen uero testiculorū dicitur p̄prie sp̄ma:
qd̄ descendit ex omni humore corporis diui
so & partito in om̄ibus mēbris essentiue: cu
ius est nobilior pars oīum humorū & subtili
or. Et hoc semen in se continet omnē naturā
& cōplexionem quarūlibet partiū totius cor
poris: a qua descēdit. Sciendū est q̄ sp̄ma
uirī est calidius & fortius illo mulieris. In e/
missione uero sp̄matis utriusq; a natura su/
periori tribuitur om̄is uirtutis effectus & uir
tutis angmētabilis pro tēpore decurrente. Et
secundū cursū corporū superiorū sicut dispo/
sitionem

sitionem corporū concipientiū foetus recipit simul & semel omnia & singula quæ postea differruntur ordine tēporū & naturæ. Quātitas autē embrionis fit secūdum quantitatem seminis uirtuosi & matricis : quæ matrix si fuerit bonæ complexionis embrio uadit ad perfectum : & e contrario. Vnde si semen discurrat per matricē ī longū foetus erit longus & gracilis : & si in latū uel quasi rotundum erit curtus & grossus. Quid autem sit sp̄ma sic diffinitur. Sperma est prima materia embrionis creandi : uel sperma est artifex creandorū infantium : uel sperma est semen aialis sine spiritu & nobilioris sanguinis & purioris ad istar uini rubei : quod exagitatione cōuertitur in sperma candidum. Et cū illa substantia sit nobilior parte remanēte ac leuior & uirtuosior : ideo superascendit. Et est sciēdū q̄ si de semine uiri plus fuerit q̄ feminae foetus erit illi similis in pelle & forte in sexu. Xbi gratia : mulier quardā erat alba : & cū coi-ret cū athyope peperit filiā albā. Alia mulier nigra coiuit cum uiro albo : et peperit filium

nigrum: ut patet hoc toto tempore. uerū est
q̄ si mulier sit iuuenis: cū ī coitu sit memor
tui uel uiri uel alterius: & pprie cum semen
diffundit generatiuū genitū erit omnino si/
milis. & iam probatū est milies & in aīalib.

Cū uero sperma exit coitu est maxima de/
lectatio in naturali corporali & spiritali se/
cundū quātitatem illius & testiculi de quo
exit. Sciendū est q̄ ex dextro maior ē dul/
cedo q̄ ex sinistro: & ex multo semine q̄ ex
paucō: q̄a sperma diffunditur completa atā
te per causam: ut unusquisq; manuteneat si
bi uitā productius. Dicimus q̄ cibi sunt q̄b;
semen augmētatur in uasis: ut rapæ: cicera:
carnes recetes: gallinæ: castrati: porci non sa/
liti: oua forbilia: fabū fractū: cibus de pasta:
panis recens non calidus & cæta. Sūt et q̄b;
cibi semen deficit absq; emissionē: ut carnes
salitæ: cibi acri & acerbi: panis ficcus ut. xv.
dierū & biscoctus & cætera. Itē ciboz quidā
inducunt luxuriā: ut scinchus: oua forbilia:
caseus dulcis: eruca sicca: uinū purū: ostraca
saturitas cōueniēs ciboz: & q̄dā electuaria.

Mouent

9

Mouēt autē luxuriā species decoris alterius
corporis ad corpus sibi amore cōueniēs uisu
& tactu. Vbi gratia Si uir bene uideat muli-
erem iuuenem & pulchrā & e contra. Et per
uerisimilē: ut si adolescens adorneat ad istar
puellæ uel habeat faciem inclytā ut femella
qua continet fortis motus: ut patet in sodo
mitis. Sūt etiā quidā cibi quorū comestioe
castitas conseruatur: ut portulaca: lactuca:
eruca uiridis: acetum compositū: cucurbita:
cucumer: ieiuniū: paucus cibus: portatio ia-
spidis & thopation: absentia corporis deco-
rati etate & adoratione. Vir habet virtutē
calamitæ ad mulierē: & mulier ad uirū: quæ
uisu p̄p̄inquo tactu ad inuicē coniungūtur.
& sicut de chalybe & silice exit quandoque
scitilla: Ita de sp̄mate exit quādoq; cōceptio.
& matrix est embrio: sicut olla ad coquēdū
epulū: & lar ad frigatiam de pasta. Et sciēdū
est q̄ raro accidit: q̄ exeat sp̄ma ex utroque
testiculo uno coitu. s. utriusq; agentis & pa-
tientis. & ob hoc una tantū fit conceptio uel
creatio: quādo conceditur desup̄ dono gr̄a:

nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utri/
usque coitum facientis sperma exierit: & in
duas partes matricis diffundatur: duæ fiunt
creatura uel amplius secundū diffusionem
per loca matricis. Vnde cum matrix constet
ex septem cellulis siue crispaturis: ut patet i
uentriculis ouium & porcarum & cetera: mu/
lier potest septem filios cōcipere & portare:
Volens autē domine imperator q̄ omnia &
singula cognoscas per te metipsum: quomō
embrio cōcipitur siue generetur. ex utrisque
coeuntibus in congruo tēpore & coitu facto
conuenienter: inquirentibus nobis aperte di/
cemus secūdū q̄ nobis per seriem uidebitur
enarrare.

De tēpore coitus masculi & feminæ & de
defectu ipsius   Cap. ii.

p Rincipiū tēporis coitus scilicet in quo
sp̄ma dulciter exit uel amare i masculu/
lo est post completū annoꝝ. xiiii. & dein
ceps usq; ad annū. lxxvii. ad plus. in femina
uero post cōplementū. xii. annoꝝ & deiceps
usq; ad. xl. annos uel. l. ad plus: & cum hoc
sp̄matis

spmatis exitu incipiūt pili paulatim oriri in
 pectie. unitas quoꝝ dicitur femur. Similiter
 nascūtur in naribꝫ nasi: in maxillis masculis:
 sub affelliis: & circa sexū deorsū: sup brachi
 a: manus. & crura: Sicut incipiūt oriri ī tꝑe
 ueris frondes in arboribꝫ: & in herbis florēs:
 & rami. unde porri corporis apiūtur & pdu
 cūt aliqd sui generis extra solitū. Itē sibi uox
 mutatur: Caput uirgæ masculi decoopitur:
 māma feminae incipiūt tumescere: uterque
 naturaliter se mouet ad coitū: ex magno de
 lectu pariter ī naturalibꝫ mēbris: nisi libido
 saepe refrenetur ꝑ accidens: ut ꝑ ieiuniū & ꝑ
 asperam uitā ciborꝫ. Post autē spmatis emissi
 onē utriqꝫ mutāt figurā ꝑricipaliter ī facie: &
 uirtutē in carne: & consuetudinē ī moribꝫ: ī
 cogitationibꝫ: & igenio. De coitu dicimus qꝫ
 si quis ipsum nimis frequentet: & etiā in die
 bus contrarii temporis ei multa contingunt
 in contrarium: quæ quidem faciunt corpori
 ista quæ dicemus nunc. Nam coitus conti
 nue factus totum corpus in frigidat & defic
 cat ab humoribus: & talem actum sentit

inconueniēter cerebrū capitis & oculi: quia cū
cerebrū plenius liqdetur ut glacies i seque ti
die & pprie in mane oculi lachrymant: con/
tingit dolor capitis qui dicitur soda siue emi
granea: & pprie circa horā nonæ & deiceps.

Diminuit etiā coitus inconueniēter factus
uices omnium mēbroꝝ: cū sit sp̄ma colamē
tū ipsorꝝ. Macro corpore figura fit turpior
i aspectu: uisus oculorꝝ abbreviatur: uita āni
hilatur: debilitatur spiritus: appetitus cibi p
ditur. Homo fit obliuiosus faciendorꝝ: & pi
ger: in eūdo grauis: in moribꝝ solitis simplici
in igenio grossus: in laborādo uanus: i credē
do alteri uelox. Capilli sibi facile cadunt: &
citius canescunt: & fit caluus in fronte & in
sūmitate capitis: facile ifirmatur ab aere cor
rupto: Qui cū patitur non bene memoratur
tp̄ris in quo coiuit nimis: uel cōtra documē
tū consilioꝝ coiuit naturæ. Et de istis oibus
satis patet p contrariū ut in pueris uel puel
lis nondū corruptis: qm̄ ad talia non icurr̄t:
qa non canescūt neq; caluescunt: imo capilli
sibi crescunt: ut herbæ in horto. Et hoc patet
in tricis

triciis puellarū uirginum anteq̄ coeant: quæ
post multū coitū perdūt capillos & colorem
Et tunc per capillos & colorem ualde miratur
causā ppriā ignorantes. Idē est de uiris: quī
bene ppendūt de casu capillorū: & de dolore
capitis: quē emigraneā appellāt: sed non co-
gnoscunt q̄ frequēs coitus non ē in congruo
tp̄e factus. Vnde sup hoc quidā dixit & be-
ne: & memoriā firmiter tenendū ē: Vere coi-
re iuuat: hiemis quoq; tēpote confert: Sanus
in autumnō si uis tu fore coito. Vnde qui a
contrario tempore sibi nō custodierit nimio
coitu & fleubothomia & cibis contrariis com-
plexioni suæ secure aspectet infirmitatē peri-
culosā in breui tp̄e: nisi forte se adiuuet ma-
xime medicinā iuuamento. Tamen dicius
q̄ q̄ nimis penetrauerit mulierem: lauet sibi
nares & pulsus brachiorū & pedū bono uino
& comedat bonos cibos: ut restauretur qđ
deperditū est de semine & de sanguine. Sūt
aut̄ multi q̄ sanitatē p̄cipiūt ex usu ueneris:
& qđdam facile infirmātur. ualet. n. sanguini-
cis: nocet uero flegmaticis: colericis: & melā-

~~Et...~~ b

colicis. Et pdest secundū causā interueniētē
& statum. Qui. n. multū mīgit saepe recipit
nocumentū per coitū eo q̄ supfluitates cor
poris sufficienter nudantur p̄ urinā: q̄ si uta
tur coitu facile infirmatur: & cito moritur.
Nūm est q̄ quādā faciunt satis urinare: ut
caro uolatilū: & om̄e diuretitiū: ut petrosili
um: crocus: cicera: rapæ: faseola: nuclei cera/
forū & c. Sed si pinguis sāguinitate nō uta
tur coitu & supfluitate semis: q̄ nimis iplet
uasa: solet infirmari: ut patet in damicellis:
quæ nimis cōseruātur ī uirginitate: ī uiduis:
& religiosis mulieribus: & masculis.

De occasionibus generādi & nō generādi
& de menstruo mulierum Cap. iiii.

d Icit Aristoteles cessāte cā cessat effcūs.
unde multæ sūt causæ generādi & nō
generādi. Causa. n. generādi est primo uolū
tas dei. Secūda causa ē si status p̄sonarū fue
rit bonus in sanitate: & congruus in usu regi
minis ciborū & potuū: & ecōtrario. Vt uero
mulier generet ista sunt principaliter præsci
enda. s. ut matrix sit sanā & ī suo loco & nō
suffocata: & bonæ cōplexiōis ī caliditate. Sp̄

12
ma utriusq; sit diu referuatū: & præcipue ui
ri ad hoc ut sit bene uisofū & coctū sua di/
gestiōe: Ambo coeūtes mittāt sem̄: ut cōmi
sceātur: Virga sit lōga: mulier iuuenis uel q̄
non deficiat a mēstruo: Matrix contineat sp̄
ma receptū ad minus p̄ mediā diē: uitet mu
lier coitū hīc ad tres dies: ne addat aliud se/
men: uel ne apiatur orificiū: nec mulier edat
tūc cibū frigida naturæ: nec fleubothomef:
nec recipiat frigus. & sic pōt ualere coitus. fa
cit. n. ad cōcipiēdū unus coitus tm̄. Quando
mulier coit uolēs grauidari debet staī coopta
cū uiro stricta: & tenere anū eleuatū: ut sem̄
melius itret: & plicata ī uno latere secūdū q̄
gravidari desiderat: facta grauidatōe se diu
custodiat: & sedeat ī loco cū ano pedib; & re
nib;. De mēstruo diciū q̄ si a cāe cōedatur
purū fit rabidus: & si aspgatur herba uirens
siccat. ifatuat hoīem certa datōe: & reddit
leprofū. Mēstruū ē supfluitas ciboꝝ q̄ nō be
ne digeritur defectu caloris naturalis: ūde ē
sp̄ma ip̄fcm̄: & ē ad cōcipiēdū utile & neces/
sariū: ut erat aluū ī cōfectōe ticturæ: & si de
ipō ī cellula qcq; nō fuerit generatio nō ualet

Sed si de ipso nimis fuerit i loco cōpositiois:
conceptus erit signatus in malū. Et si fiat ge-
neratio t̄p̄ris sui decursus creatura erit male
signata: ut gibbo & cætera: aut efficiet lepro-
sa & cætera. Et si mulier sit memor alicuius
cū semen diffundit cū uiro creatura assimila-
bit illi in parte. Et ut eius memoria sit utilis:
debet doceri a uiro: q̄ non recordetur tūc de
tali uel de tali. Crescit menstruū & decrescit
secundū lunā & mare in simili: & ita sperma
utriq; sexui: unde potest eius augere: requirit
exitū. Sciendū q̄ mulier multo abundans
menstruo pauco abūdat sp̄mate: & ideo nō
curat de coitu: & econtrario.

Signa mulieris calidæ naturæ & quæ coit li-
benter. Capitulū. iiii.

I Ignā aut calidæ mulieris & que liben-
ter coit sūt ista: Iuuētus: cōpletis ānis
duodecim: sit ad minus semel corrupta: mā-
mas habēs paruas: & illas cōueniēter plenas
& duras: barbata in locis consuetis & pilosa:
ut in crurib; & pectine & assellius. Cuius pili
sūt grossi & aspi: capilli crispi & curti: audax
in lingua

in lingua: in loquendo uox subtilis & alta: in
 aīo supba: alteri crudelis & nō bene pia: ual/
 de curialis receptu & factione seruitu oībus
 psonis: & praecipue notis & amicis: boni co/
 loris ī facie: recta in hasta: macra ī carne plus
 q̄ crassa: ebriosa Talis. n. mulier seper requit
 coitū: & cōplet in actu suū desiderū: pauco
 abūdat mēstruo: & quandoq; non est exitus
 eius omī mēse ut cæteris: imo trāsīt unus mē
 sis & plus: ut duo uel tres: sed casu īgrauida
 tur: paucū hēt hęc mulier lac: & ē fortis gra
 uida & non grauida: Caro eius non sic fetet ī
 sudādo ut cōtrariæ mulieres: cātat libenter:
 circuit loca: & delectatur solatiis & ornatib;
 suis: si ea potest habere.

Signa mulieris frigida naturæ: & quæ nō
 libenter coit. Cap. v.

f Igna uero frigida mulieris & quæ nō
 libēter coit sunt ista: nimia pueritia:
 māmā grādes & pprie molles: nuditas pilo/
 rū in locis quæ solent eis abūdare: capilli lō/
 gi multi & extēsi cito crescētes: de facili pau/
 da: ī loq̄ndo cōtra alterū non ē audax: facile

credit oīa q̄ audit. & ideo cōuertit̄ cito ad bo
nū & ad malū. ē cōdolēs alterius miserīe ac
pia. futuens raro desiderīū cōplet. carnes hēt
undiq; molles: in flatu loquendo ē debilis &
oīni mēbro p̄sonæ: multo abūdat mēstruo:
& ei discurret oīni m̄se ad istar maris plunā:
plus tēdit ad pinguedinē q̄ ad macredinē: in
facie est pallida uel sine colore: cito īgrauida
tū: & grauē hēt portatū plus & minus scdm
uirtutē ēbrionis: post partū multo lacte abū
dat. Signa aut̄ grauidatōis in muliere sunt
ista & multa: ut ē trāsmutatio stomachi: cessa
tio mēstrui &c. Ideo debilitatur & trāsmuta
tur in aliquo a statu priore: p̄ eo q̄ meatus
purgatōis sunt īpediti: & menstrua in uētre
multiplicantur. Ad īpregnandū ualet ante
coniūctiōē fleubothomia pedū: mundicies
matricis: & similiter si se excuset de coitu lo
quela. & hoc facit s̄ape īgeniose: ne uideatur
esse īpia: etiā p̄pter fecundīā citius īpregna
tur puella q̄ femina matura p̄pter teneritatē
suorū humorū: q̄a facilius cōmiscētur: & con
uertūtur in corruptiōem: cuius exēplū est in
plantis

14
plātis nouellis arbor: & mulier pua cū maio
ri parit dolore q̄ magna: & debilis q̄ fortis: &
frigida q̄ calida: & p̄guis q̄ macra. Forma
aut̄ pedū significat conditionē uuluaē lataē &
strictaē: ex qua fit partus.

Diuisio capituli. Cap. vi.

q̄ Voniā mulieres nō hēnt ī se tantū ca/
lorē inatū: quo malos humores in eis
abūdātes ualeāt desiccare: neq; possunt pati
tātū laborē neq; tā fortiter ut faciūt uiri: ideo
sūt eis debiliores in om̄i virtute & ope: & ma
xīe cū cōplent suū coitū. Sciendū q̄ natura
ob hoc sibi tribuit q̄dā purgamētū: q̄d flos
noīatur ī uulgari: & m̄struū ī scriptura. hūc
āt humorē uirtus naturā eiecit ab eis oī m̄se
a. xii. āno inantea usq; ad annos. xl. uel. l. ad
plus: nisi sit grauidā uel lactātes: aut eis cā
iterueniat q̄ strigatur: uel nisi naturaliter sit
q̄si hermaphrodita: uel minus calidā naturā
ūde mulieres postq̄ sūt cōpletā atatis mūdā
tur p̄ m̄struū uel coitū uel p̄ sudorē ut rusti/
canā. Vnde si quā uiri saepe uirga coeāt uel
uīrga sirici: ut quādam uiduā & moniales
& cātera fiunt macraē & in facie liuidā.

Sciēdū q̄ plus nocet eis una expeditio coi/
tus q̄ septē uiro. sed si raro coeant uel non:
& bene fluxū purgētur: cito icrassātur: nisi se
nimis faciāt laborare: uel ieiuniis: & ideo ali
quātulū concupiscūt coitū causa caloris na/
turalis multiplicando semen. sed si bene ui/
uāt cibus & potib; & non grauius fatigētur
īdigentes coitu: ut uiduæ morbida & quadā
monacæ & reclusæ: facile ifirmātur: & effici/
ūtur liuida & reumatica: & misere uiuūt in
statu sui corporis hoc ignorantes: & de hoc
medici nō sēp bene ppendūt: & est magnus
defectus in eis solo errore. Sed cū non sit si
bi iustū talia explorare cōsulere debēt iuxta
honestatē in comedēdo uel abstinendo: & q̄
parū comedāt: uinū tēperent: se multū fati/
gent: & non stēt ociosa: aut in orōne nimia:
& eāt p̄ loca hinc illuc: unde p̄ hāc uiā cessāt
tētationes carnis & humoris supflui. Si uero
mulier fluxū patiat: & uir eam cognoscat:
facile sibi uirga uiciatur: ut patet in adolescē
tulis q̄ hoc ignorātes uiciātur quādoq; uirga
quādoq; lepra: Et si mulier tūc concipiat cō/
ceptus

15
ceptus efficietur uiciosus defectu mēbri ut
digiti uel Virtute uisus &c. De flore mulie/
ris ē ut arboris: qm̄ fructū nō portat nisi pri
us florescat. Motus V̄o menstrui est scđm
lunā: Spm̄atis V̄o scđm solē: & donec muli
er abūdet flore sic pōt concipe sicut uir q se
mīe uirgā erectat: & sicut multis causis con
tigit fluxus fructus ab arbore: ita pōt constri
ctura. Vnde p̄ utraq; causa solet mulier gra
uiter ifirmari. & ideo ualet exitus sanguis de
naso & de uulua &c. Dicit. n. Hippocras q
mulier non pōt concipe p̄pter nimīā gracili/
tatē & macredinē & p̄pter nimīā piguedinē
Cā ē q̄a ex utroq; casu os m̄ricis ē strictū: stri
ctura cuius sem̄ non itrat repēte. Constāti
nus uult q̄ mulier habens uuluā nimis puā
quæ cognoscitur forma pedū non coeat: ne
partu pereat ipregnata. Sed q̄a sūt quādam
mulieres sanitatē p̄cipiētes frequēti coitu: ut
q̄dā uiri dicimus q̄ oīo coeant licite: aut por
tēt secū iaspidē uel thopation &c. uel uitam
faciāt regularem. De embrione dicimus q̄
est similis fructu qui adhuc pendet ī arbore:

qm̄ dū est tener in ramo cadit leui occasione
& pditur: sed quādo plus crescit firmior effi
citur obstans uiciis: qbus cadat. cum aut̄ est
maturatus ut pirū & ficus cadit. & ita est de
embrione creato: q̄a donec non est bene liga
tus in loco suæ sedis facile cadit siue p̄ saltū
siue per ballum & cætera. Vnde circa prin
cipium sui ortus & circa finem suæ natiuita
tis facile cadit: i medio No hor̄ duor̄ tēpor̄
non ita leuiter cadit. Tēpus No piculi ē pri
mus mēsis sc̄dus septius octauus nonus. de
primo mense dicimus p̄pter teneritatē noui
tatis: & de secūdis p̄pter natiuitatē. Hippo
cras dixit q̄ femina pr̄gnās āte m̄sem octa
uū nec post septimū fleubothomet: sed m̄se
q̄nto & sexto secure si ei sit necessaria. uerū
est q̄ cū timore fiendū est: & paucus sāguis
debet extrahi: & tutius ē se abstinere. Hō nō
debet dicere studiose corā pr̄gnāte & praci
pue puella. xx. ānor̄ aliqua q̄ ipsa cupiat ar
denter: nec ex eis ualeat h̄re. Cum iā multæ
mulieres pdiderit embrionem. Et sciendū est
q̄ appetitus eius trāsfertur i embrionem. Et
ideo

ideo p utroq; tacendū est. Si ſuo mulier gra
 uida oīo glifcit comedere cretā uel carbōem
 &c. ne ſibi ſit piculū edat modicū: p medi
 na utatur cicerib; affatis fabis &c. Cum ſuo
 prāgnās appropinquauerit partui: & timeat
 cā motus doloꝝ utatur balneis: & ungat ſe o
 leo oliuā: & pedes oleo roſato ſi iſflauerit eos
 uel aceto aqua debilitato. Hæ fatuā uolun
 tates ut carbonis calcinae &c. plus cōtigunt i
 prima grauidatōe & ſcda q̄ poſtea. Si prā
 gnās quādoq; pdat ſāguiem ore uel naſo uel
 deſubtus ſignū ē q̄ foetus ē nimis debilis &
 i piculo cum nō poſſit recipe ſolitū nutrimentū
 q̄ ſuis humores ſit multiplicati i uentre prā
 gnātis. Et cum fluxus cōtigat ex frigidityte:
 ſibi ſubueniendū eſt cibus calidis & ſiccis na
 tura i primo gradu uel i ſcdo: aut cibus cali
 dā & humida naturā: ut zizibere: cumino:
 carnib; recētib;: ut gallināꝝ: iute petroſilioꝝ
 lacte amigdolaꝝ: ouis ſorbilib;: cicerib; frac
 tis: odorib; muſci & thuris & huiuſmōi. Prā
 gnatiū q̄dā facile pturiunt: ut bene ſana: &
 habētes os uuluā latum: matricem magnā:

occasione
 rmiior effi
 m aut est
 ita est de
 bene liga
 ue p saltū
 rca prin/
 e natiuita
 oꝝ tēpoꝝ
 culi ē pri
 onus. de
 tatē noui
 Hipo/
 m octa/
 ſed mſe
 ria. uerū
 ſus ſāguis
 e. Hō nō
 e praci
 rupiat ar
 ā multa
 endū eſt
 onem. Et
 ideo

& quæ sūt plus macræ q̄ crassæ. Grauius v̄o
parturiunt multū puellæ: infirmæ: crassæ: &
debiles habentes os uulua strictum.

Secunda diuisio capituli. Cap. vii.

i Tem dicimus de coitu uirtuoso & de
generatione creaturæ q̄ uir non debet
coisse recenter neq; mulier spacio octo dieꝝ.
Sciendū est q̄ quāto magis sp̄ma utriusq;
fuerit seruatū tāto & p̄ductū. & si idē sp̄ma
ex bonis cibis fuerit gn̄ratū tanto magis erit
digestū & uiscosū ac virtute plenū. In conci
piēdo v̄o mulier nō debet esse plena florib;
neq; oīno uacua: sed nouiter mundata: ita q̄
matrix sit aliquātulū mūda. Et qm̄ uir effū
dit sem̄ & ipsa suum: ut abo seia misceatur:
& cum puenerit ad punctū exitus anū tene/
at eleuatum suo posse procedendo studiose
uersus illam partem cuius gn̄rationis gliscit
concupere: memorando alicuius formosi: &
femen bene discurrat in cellulam matricis
per longum: ut Embrio recipiat formam
laudabilis longitudinis. Completo menstru
o oportet ut mulier confestim iaceat super

17

illud latus: i quo recepit semen: & multū re
pauset: nec uuluā abstergat intrinsecus: nec
motū sui faciat: nec urinā effūdat: nec se ele
uet de lecto ea die figēs se dolere caput &c.
Vel ad minus i eo latere dormiat tres horis:
& si nō poterit dormire sic iaceat calida. quā
do at de lecto surgere uoluerit: plane se mo
ueat: & suauiter uadat: & oīa faciat: a cursu
in ea die se abstineat: a saltu: ab alio coitu: a
quassatiōe: a multo cibo & potu. Cibus eius
sit sanus & bonus & bene coctus. post prādi
um dormiat aliquatulū stās coopta: ut sit ca
lida: nec possit recipere frigus: nec se pmittat
cognoscere a uiro p septē dies uel āplius: ne
cella referetur. In latere dextro dicimus q̄
masculus concipitur: & i sinistro femina: ut
qdā uolūt. nos v̄o dicimus q̄ latus non facit
ex toto sed semē testiculi. q̄a de dextro exit
masculus: & de sinistro femina. uerū est q̄
cōplexio lateris pficit generationi: & cū semē
exit de testiculo dextro sentitur maior dulce
do q̄ de sinistro: & q̄ prādicta sint uera iam
pbatū ē milies: q̄ habebāt tm̄ unū testiculū:

qm̄ illi q̄ habēt testiculū dextrū concipiunt
masculos: & hēntes sinistrū concipiūt feīas.
Sciendum q̄ in hora effusionis est totū iudi
ciū cōstellatōis cōcepti licet sit occultū astro
logo. Vnde mulier debet notare mēse diem
& horā bono arbitrio quādo coit coitu gn̄a/
tionis: & tunc eēt iudiciū facile. Gn̄ale ē q̄
cōceptus non cessat ex toto a ple. Vnde dixit
Pāphilus Sape solet filius similis esse p̄ri. i.
p̄prio semini. Et alius dixit Fructib; ipsa sui
quæ sit dignoscitur arbor. Insup̄ diciū q̄ si
cut ē ip̄ossibile q̄ hō unū pedē teneat ī terrā
& aliū ī cālo: ita ip̄ossibile ē q̄ puer natus sit
similis suo genitori oīno figura corporali uel
morib;. Siq; nō his duob; careat ens magis
uel minus: oīo non est generatus ab eo q̄ nu
trit & tenet p̄ filio q̄q̄ cognouerit m̄em. Nā
de uno puteo multi possūt aquam haurire.
Qui nō posuit semen ī conceptu illum plus
amat: & ille plus sibi similatur t̄p̄re discreti/
onis. Et est regula generalis q̄ filii: quodāmō
plus matrizant q̄ patrizant. unde regula ge/
neralis est q̄ quāto plus uterq; se abstinet a
coitu

coitu tãto citius generat postea coiens: ut pa-
tet i illis q se diu seruauerit: q̄a uir ueniēs ad
uxorē cito eā grauidat. Et est notādum q̄ si
semen fit multū: & itret i oēs cellulas matri-
cis: & ibi debito conseruetur: septē filii gene-
rãtur: & septimus ē hermaphrodita. s. q̄ i me-
dio generatur. & plus septē non speret hñe i
uno partu.

Tertia diuisio capituli. Forma mulieris in
matrice. Cap. viii. & ix.

I Ciendum est itē q̄ i primis sex dieb;
post coitū generatū semie diffuso in
loco ualitudis matricis: cuius hæc est forma
scđm dispositionē diuinæ potētiae fit tãq̄ lac
coagulātū siue butir: postea i trib; dieb; se-
quētib; remouetur a q̄litate præfati lactis: &
fit tãq̄ sãguis. in sex dieb; seq̄ntib; ille sãguis
coagulatur: & durefcit multum: & fit parua
quãtitatis: ut pla rotunda. postea i. xii. dieb;
sequentib; formãtur mēbra p̄cipalia: quæ
sunt q̄ttuor. s. cor cerebrum epar & testiculi
postea in tribus dieb; cætera mēbra generan-
tur: & gnãta discernūtur i tota massa. poste-
a i sex dieb; seq̄ntibus caput distinguitur a

spatulis formans faciē super genua: & cor &
epar & testiculi cū suis ppinquitatibus: secer
nunt postea in quattuor diebus sequētibus:
quaq; mēbra totius corporis suā habēt pfe
ctionē cōiunctim & separatim: ut natura re
quirit. Et sic tota creatura in tēpore diffinito
dieꝝ suā habet essentiā: quā ad perfectionē
sui debet habere: confestim uitā perpetuā re
cipiēs idest aīam uiuentē deo creatori simi
lē. Et hoc totū patet ex uiro p hac tria metra
Tres ī lacte dies: tres sunt in sanguine trini:
Bissenī carnem: terseni mēbra figurant:
Post quadragīta dies uitā capit hic aīamq;.
Cum prædictū germen sic se habeat: est par
uissimū plus formica & pūcto qđ ē ī massa
de qua infinite concreantur: ut ova cācrulo
rū maris. De concreatione feminæ ita dici
mus: q; ipsa pficitur in .lxx. diebus ad plus:
& ī .lxv. ad minus: ūde corpore præfato eiꝝ
dē datur ei aīa rationalis a deo suo creatore:
cui est tota similis: & quæ non ē antiqua sed
noua: ut pbatur p Augustinū. ūde sicut cor
pus ē nouiter creatū & aīa ē nouiter creata:
& in

& in humano corpore locatur: tamen in alio
 nūq̄. Dat. n. deus aīam nouā & liberā corpo
 ri nouo tanq̄ pater suo filio tabulā nouā po
 litā & imaculatā: ut cū ea addiscat & super
 eā doctrinā exēplo unius magrī uel multoz̄:
 habeat etiā dictus puer potestatē faciēdi de
 tabula qcquid uoluerit boni & mali. i. tenēdi
 mundā & maculādi & lauandi: quod tēpus
 ei durat donēc addidicerit: & nolendo addi
 scere sibi auferatur a p̄e. Ita est de aīa noui
 ter data corpori nouo: q̄a est quodāmodo in
 potestate ipsius & cura: obligata est corpori
 nouo: cū qua & per quā idem corpus potest
 mereri laudē bene opandi: quo expectat be
 nedictionē æterni patris & beniuolentiā an
 geloz̄ &c. Similiter potest mereri uituperiū
 male opādi: quo expectat maledictionē æter
 ni p̄ris & maliuolentiā angeloz̄ & sanctor̄ &
 cetera. Vnde a deo repellitur quodāmo furo
 ris ira cadens in manus inimicoz̄ sui: q̄ sunt
 prædatores aīaz̄ fallentiū & non obseruatiū
 mandata solius dei. Si quærat cur infans
 plene non loq̄tur & non uadit q̄ cito ē natus

c

ut postea tpre pcedente: cū aia sit pfecta in corpore: respōdemus q̄ duæ sunt causæ: pri- ma est originale pccm̄ Adæ: secūda est culpa corporis & non eiusdem aia: cū corpus non sit pfc̄m nisi sc̄dm̄ tempus: & non sc̄dm̄ natura. unde crescente corpore aia uiua se vtu- tibus manifestat. De pprietate aut aia fatis prædictum est in pprio libro circa principiū quartæ distinctionis cap. aīo aīas.

De notitia natiuitatis puerorū . s. quando pueri nati euadunt & quādo nō. Cap. x.

d Enatiuitate infantū dicimus q̄ postq̄ sunt concepti aut nascūt uiui aut moriuntur ante q̄ nascātur uel nascendo: unde ī natiuitate multa scitur opatio inesse ppter opationē planetarū: dispositione quorū inferi ora multipliciter disponūtur. Et ob hoc dici- mus: cū luna in septimo mēse multū hume- ctet duriciē humorū: quæ tenet quēlibet ēbri onē in uētre mulieris facta teneritate illi hu- mores descēdūt īferius: ut supius exit fex il- lorū: qui steterūt ī matrice p os uulvæ. aut cū ēbrione uel post exitū: qd̄ totū fit operatione lunæ:

lunæ: quæ regit oëm hoïem & feïam. Qua re
 opâte luna î artificiosa natura: fetus exit soli
 cite de renibꝫ pueniēs ad lucē tēpalitatis: ūde
 dicimus qꝫ siqꝫ nascatur ante septimū mēse
 penitus non euadit eo qꝫ oēs planetæ nō sūt
 opati suam pprietatē iuxta cursū lunæ: Sed
 ut ratio singulorꝫ plenius hēatur dicemus de
 unoquoqꝫ mēse: ut infra patebit.

Si nascatur î primo mēse nihil exit nisi hu
 mor cōmixtus multa uarietate cōgelatōis qꝫ
 busdā filis eo qꝫ tūc regnat saturnus: quo coa
 gulatur totū qđ ex luna fuit liquidum.

Si nascatur î scđo mēse sāguis frustatū exit
 eo qꝫ tūc iupiter regnat & dnatur: opatōe cu
 ius humor aqueus iā conuersus erat î sāgui
 nē & î multa mēbra licet nō sint sic fortia qꝫ
 tota creatura possit haberi solida.

Si nascatur î tertio mēse raro qꝫ nascatur ui
 uus ppter sui teneritatē cū ex facili laceret î
 uētre: nec hēat iuuam sui licet hēat uitā. Suf
 focatur ēt nimio calore p eo qꝫ î eo mēse dnā
 tur ei mars. unde ē paruus cancrulus.

Si nascatur in quarto mēse inexit uiuus: &
 si uiuus statim morietur ppter sui teneritatē

& nimitū calorē solis: qui tunc regnat illi.

Si nascatur in qnto mense licet uiuus quā
doq; exeat non euadit ppter dñium ueneris
q̄ ē planeta i gnre feminio & i Xtute debilis.

Si nascatur in sexto mēse nō euadit ppter
dñium mercurii: qui ē planeta cōis uirtutis:
unde cum separetur a uentre: & sit in coniu
ctōne cū luna quā ē deterior eo non potest
euadere.

Si nascatur in septimo mense bene euadit
& potest euadere ppter dñium lunæ: cū per
eius regimen sit ordo officioꝝ a planetis cō/
pletis in tali creatura. Cōpleto quidē ordine
operationis. vii. planetarū: quæ fit in fine. vii.
mēsis aut ēbrio nascitur & euadit: aut si nō
nascitur prædicti planetæ incipiunt regnare
in creatura ordine prætaxato.

Sciendū est q̄ sicut in primo mēse regnat
Saturnus in genere &c. in octauo mēse iterū
regnat &c. Si nascatur i octauo mense na
tus non euadit licet nascatur uiuus congrue
fortis: & hoc est ppter dñium saturni q̄ tunc
regnat: & q̄ sua frigiditate ifrigidat eum: &
claudit

claudit non ualentem surgere in aiam. unde non uiuit ultra diē octauum.

Si nascatur in nono mense bene euadit secundū cursū naturæ: eo quod tūc regnat iupiter qui est planeta pius & bonæ complexionis.

Si nascatur in decimo mēse bene euadit: quia tūc regnat mars: & ex suo calore cōplexionē eius cōfirmat in melius: cū inueniat creaturam bene cōpletā & determinatā. Itē nondū ē quod propter illud mēstruū quod miscetur cū diffuso femine conceptionis in cellula matricis oportet de necessitate quod quilibet hō natus tēpestiue aut tarde hēat quattuor passionē icuitabiles. scilicet. uariolas: stiuolas: fersas: & scabiē humidā uel sicā. Et sciendū est quod mēstruū ē ita necessariū ad concipiendū uelut alumen ticturæ. & nisi sit aliqd de illo in cellula ubi fit cōceptio gnatio nō ualet. unde si creatura nascatur & diu uiuat naturaliter purgatur ab illa imunditia. Sciendū est quod si erat fluxus quando erat facta conceptio & de mēstruo nimis in cellula: creatura cōcipitur uiciata in plus aut minus: & tūc uir se debet absti-

nere a coitu: & mulier debet ei resistere cum
sagacitate. Cursus aut huius m̄strui ē. quā
do luna est media siue rotūda: & iste fluxus
quādoq; p̄seuerat uno die: quādoq; duobus:
quandoq; trib; uel q̄nq; ad plus sc̄dm cursū
lunæ & conditōis quātītatis uitioꝝ humorꝝ.

Et sciendū q̄ iudari naturaliter patiūtur flu
xū sāguis p̄ uirgā sc̄dm lunā q̄busdā guttis
ut mulieres. De mēstruo possunt fieri mul
ta maleficia & de sp̄mate & de capillis pilis
& sanguie & uestigiis pedū in puluere & li
mo. Itē sciendum est q̄ si de mēstruo satis
fuerit in conceptōe: ipsa creatura in sua uita
satis hēbit de pr̄dictis quattuor passionib;:
& ecōtrario. Sciendū q̄ unaquæq; passio il
las ē purgām̄tū hūoꝝ illoꝝ: q̄b; effectū hūit
materia primitiua: unde uariolæ sicut & scu
rolæ &c. significāt purgām̄tum sui electi.
Sciendū ē q̄ donec ifans ē in uētre m̄ris uiuit
de m̄struo. s. se pascit de illo: nec recipit suū
alimētū p̄ os suū sed p̄ umbilicū. Vnde ista
est cā q̄ mēstruū nō discurret om̄i mēse so
lito: q̄a efficit̄ cibus ēbrioni: & hēt decursū ī
stercus.

stercus genitricis: Et hoc sufficiēter apparet p
mulierē lactātem & p puerū nascentē: quia
mulier lactans non patitur menstruū nisi p
causā: imo mēstruum conuertitur in lac: &
quādoq; inciditur ligamen infātis ab ūbilico
quādoq; repitur ī eo cibus: quē mater eo die
comedit. Nato infante naturaliter nutritur
lacte: donec est fortior: & manēte uirgine in
tactu pirulæ nasi dignoscitur: quia cartilago
ē solidā: & cū ē sem corruptus ei sētitur p tūby

De modo nascentis infantis & de uentre
matris eius. Cap. xi.

d Exitu infantis: ita dicimus q; uterq;
exit foras p os uulua: tam prius cū ca
pite si sit bene sanus. Sciēdū ē q; masculus
nascitur supinus: & si aliqua uice teneatur ī
aqua balnei & moriatur moritur ore iferius.
& feia nascit nō supina sed cū ore iferius: &
si aliq; uice moriatur ī aqua moritur ore supi
na. Nascitur. n. prius cū capite qlibet: eo q; ē
sibi qdā itroitus ad uitā tpralē: ut uideat mū
dū & eum cognoscat miseris plenum: & su
um defectū: & q; per se nihil potest facere.
& cum ē mortuus naturaliter portatur cum

cū pedibꝫ ante ad fossā in signū sui exitus. &
sicut p̄ caput mundū intrauit: ita p̄ pedes ex
trahitur suū finē uidens. Sed si aliter nasca
tur: ut prius exeat pes uel manus &c. uix eua
dit: & potius moritur subito q̄ euadit: & m̄r
eius dolores & mortis picula patitur: Sed si
infans ¶setur in uentre: raro contingit q̄ mu
lier euadat de illo partu q̄n moriatur. Et ob
hoc tutū est h̄re bonā obstetricē: quæ p̄ suā
scientiā sciat succurrere mulieri parturiēti cū
tāto piculo. Nascitur uir cū facie ¶sus terrā:
eo q̄ prior fuit nocēs: q̄ cito exiuit de manu
dei: uir natus uoce clamat. Oa. Feia ¶o Oe:
quasi masculus dicat o Adā q̄ peccasti quia
p̄ te patior miseriā infinitā: & femina dicat ī
suo lamētabili cantu o Eua q̄ peccasti: nam
tuo peccato sū passura miserabilē uitā ī hoc
mundo. Si autē uis scire quō infans possit
exire de utero genitricis: cū sit grādis differē
tia inter creaturā & ianuā de qua exit: diciū
aspice lapidē q̄ uno ictu oculi cū p̄icitur ī
aquā fontis uel fluminis &c. exit ab ea q̄m
uisione oculoꝝ cōprehendi non pōt aperitio
aquæ

aqua neq; clausura: & sic ppter lapidē ipsa
 aqua non aliter mouetur de suo loco siue sta
 tu. Simile est et de coagulatione salis & de
 exitu graminis herbæ: cuius effectus nequit
 finaliter cōprehendi. Itē dicimus q̄ infans
 si nascitur rōnabiliter eū consequi debet se/
 cūdina. i. illa pellis in qua stetit inuolutus ue
 luti manet uitellū oui ī pellicula tenuissima
 causa cuius non dispargitur: & tamen ē in te
 sta. Hæc aut̄ secundina cū est multū grossa
 non facile partu dirūpitur: & ideo infans di
 citur natus ueste. Sed cū est subtilis penitus
 laceratur: & cruore tegitur. Sciēdū est q̄ si
 ifante nato mulier bene purgetur p̄manet sa
 na: & econtrario: nec est mulier aptior ad im
 pregnādū q̄ post purgationem partus: quæ
 q̄ cito fluxu purgata leuat se de lecto: & pōt
 ire p̄ domū. Solet. n. purgari hinc ad. v. uel
 .vii. aut. ix. dies ad plus: & donec non ē pur
 gata dolorib; affligitur. Sed si ultra. ix. diem
 differtur purgatio in piculo cadit agritudis:
 qua male grauatur: & cito incurrit ad mortē
 Vnde debet bōis cibus refici: & calida teneri:

ne frigus recipiat: quo mater solet suffocari
& malignari. Valēt sibi stuffæ: quia faciūt
cessare dolores: & hūores citius desiccātur.

Purgamētū No parturientis occultatur uiris
& pueris: ne sit eis horror: quia sanguis est.
Vnde ab obstetrice absconditur in latēti loco
domus: ut sub pede schalax uel post hostiū
in obscuro. Si n. sciretur a uiris quid turpiū
feia gerit eam taliter hērent fastidio q̄ eā tan
gere nollent: & gnatio filioꝝ saepe cessaret.

Itē si parturiēs nō bene purgatur illud qđ
tūc remanet idurescit ad instar frusti carnis
.i. de die in diē: quo frusto mulier se credit
non diu ingraudatā: cū habeat in se conditi
ōnes ipregnationes appetitu & uentris cōfla
tiōe donec ueniat ad terminū partus præsto
lati. & cum recipiat quasi omīa signa partus
afflictione tam nihil parit: & tunc patet agri
tudo nisi sibi succuratur beneficio utilis me
dicinæ. Si quaratur cur mulier non est bar
buta sicut uir: dicimus q̄ cum utriusq; cibus
& potibus naturaliter abūdet multis humo
ribus natura eos depellit hoc modo: quōiam
in mu

in muliere consūitur incremento capillorū & fluxu menstruorū: Et in uiro p̄ augmētū capillorū & barbæ. Vnde illi humores qui cōuertūtur in menstruum efficiuntur pili barbæ ī uiro: & ecōtrario. Sciendum est q̄ pili mulieris sunt frigidi & humidi: & ideo suo pōdere non possunt plus ascendere q̄ ad mām̄as in quibz cōuertuntur male. Capilli x̄o uiri sūt calidi & sicci: & ideo eorū leuitate ascendūt p̄ quosdā meatus usq; ad fauces: & ibi exeunt fauces porrosas siue porros ut fumus de foraminibus camini.

De rebus quæ nocent Embrioni & mulieri grauidæ. Cap. xii.

m Vltæ sunt quæ nocent embrioni & nō genitrici: & ecōuerso. & quædā utriq;. Vnde uolētes hoc p̄dere documētū dicimus q̄ herba papauer & eius semen nocet utriq;. Causa est q̄a iducūt sōnum utriq;. Et herba tigit pellē ēbrioīs: macula cuius nūq; recedit.

Sciendū q̄ papauer & rosula cādida faciūt maculā cādida: & rubea rubeā. ūde pregnās in cibo nō utatur: ne infans sit somnolentus.

uel maculatus. Caro leporis & leonis nocent
multū embrioni: q̄a ille sēper apertis oculis
dormit & hic similiter. acetū nocet: & sulzus
.i. nerui pedū boum: & lac: & cucumer: eo q̄
nimiā iducūt frigiditatē: unde portat utriq̄
periculū. Cuminū & zafranū nocēt embriōi:
& suā tīgunt pellem in pallidū colorē. Cepe:
allea: lactuca & anetū nocent embrioni: q̄a
ex eis pdit uisū. Mel & aleū. i. radix magna
ī cortice nocēt embrioni: q̄a uiciatur coniun
ctione digitorū manus &c. Tarde nascuntur
dentes: & eos cito pdit. Basilicum absinthiū
sal & piper nocent embrioni: quia ex eis erit
carne siccus: & efficitur leprofus nimio calo
re: & hēbit breues ungues. Vinum purum ei
nocet p̄pter epilenfiā: Caro porcā ouis & an
guillā p̄pter guttas ī medullis ossium & ba
uas ī ore. Caro salita & caseus rusticus & suf
frictus ei nocent: q̄a ex eis fit siccus ī carne.
Et glutho isopus caruca carica pignolū offa
ī uino nō multum potente iuuāt embrionem
& matricē: q̄a reddūt piguē & ī facie colorē.
faliua

faliua mēta feniculū petrosiliū ualēt utriqꝫ
 quia generāt bonū flatū: Saturegia pulegiū
 & borago iuterficiūt embrionē: Fumus cāde
 læ extinctæ & lucernæ: subtellariū sulphuris
 & argenti uiui interficiunt embrionē: & no-
 cent cerebro mulieris. Cū No embrio se mo-
 uet habens capillos præstat ex illis dolorem
 mulieri in uentre seu puncturas. Item scien-
 dū est qꝫ secundū oīum humorꝫ quātitatem
 tā tꝑris qꝫ psonæ coeuntis fit conceptio cōple-
 xionata: ut ait Galienus in microtegni.

De conditione lactis & lactantis & de in-
 fante lactente. Cap. xiiii.

d Ictum est supra qꝫ menstruū certa cō-
 ditione conuertitur in lac habens ter-
 minū sui ascensus in māmas pectoris & exi-
 tū per porros capillorꝫ. Quæ No multiplicāt
 lac & obseruāt præter partū sūt multa: sicut
 potus aquæ frigidæ: ut patet ī paupculis mu-
 lieribus: brodiū epuli herbarꝫ: & cibi pastæ:
 laganearꝫ: puluis cristalli: semen fenugraci:
 anisi: aneti: & dormire: & cōtinuatio lactati-
 onis: carnes recētes: uinū bene liphatū &c.

Similiter sūt quædā lac desiccātia: sicut uinū
purū fortis potentia: nimia uigilatio noctis:
participatio in cibo & potu cū alia lactante:
pipatū forte: rosmarinus: sal: caro salita: pa/
nis siccus: caseus: ipregnatio: nimia tristitia:
acetū &c. Sciendū ē q̄ lac est melius & pe/
ius scđm naturam eorū q̄b̄ gn̄atur. Vbi gr̄a
nutribilius ē ex brodio cibi pasta q̄ ex aqua
pura &c. Lac mulieris nigræ & brunæ ē me/
lius sēper illo mulieris albæ & rubeæ: nec est
lac utilius ifanti lacte suæ genitricis: & ifans
citius crescit & melius iformatur cibus bonis
q̄ malis: & naturaliter imitatur uestigia mo/
ralitatis lactantis: ut patet p̄ illū q̄ diu nutri/
tus est lacte porcæ: & per illū qui dudū lac/
tauit caprā &c. qm̄ prior libēter itrabat ue/
stitus in limū: & comedebat ut porcus: Alter
ibat saltim & libenter corrodebat plātas. Ille
qui diu lactauit nutricē fistulosā fuit etiā in
cōsimili parte sui fistulosus. Lac pregnātis
est quasi uirus infanti: cū faciat eum cito in
flatū uel senectā intrare. Vnde bene cauēdū
ē cui nutrici detur infans ad lactandū p̄pter
tanta

tanta pericula quæ occurrunt.

De dispositione filiorum ad parentes & eorum uerso: & de lactato ad nutricem non propria matrem. Cap. xiiii.

q Via nascentium quidam studio malignatur: & si naturaliter sit maligni studio in bonum reformantur per causam: uolumus de singulis aliqua pertractare. Vnde sciendum est quod quidam semel nascitur: ut homo & bos. quidam bis ut auis & maior pars piscium. & quidam ter: ut multiplex genus auulorum: uelut apes & papiliones. Pullus uero bis nascitur. scilicet primo ouum: postea pullus &c. Item animalium quaedam generantur coitu: ut homo & bos. & quaedam sine coitu: ut aquila: cancer: scorpio &c. Musca uero & rana coeunt sed nihil gignunt. Item nascentium omnium quidam nascitur uiuus: & uiuit ut homo & bos. quidam mortuus: ut ursus. quidam in frustum carnis: ut leo. quidam cæcus: ut canis. quidam potens: ut qualia & maior pars animalium: & quidam impotens: ut homo. Sciendum est quod sanguis canum & infantum a bimatru & infra. absque dubio

liberat leprā per balneū aquæ calidæ factū .

De amore No nutrientis ad nutritū & nutriti ad nutricē ita dicimus q̄ infans q̄ nutritur in ppria domo & p̄cipaliter a m̄re plus amatur a parētib; & ipse plus amat eos: q̄ q̄ nutritur extra domū uel ab extrāea nutrice .
Quid facit hoc: lac labor & usus. ūde qui bene nutritur ī domo & a matre plus matrem diligit om̄i t̄p̄e: sed qui extra domum nutritur diu reductus in domū est quasi extraneus respectu alterius: tamen plus & minus secundū locū ppinquum & longinquum. Et sup̄ hoc dixit quidā & bene: Qui procul est oculis p̄cul est a lumine cordis. Cur parētes plus ament filiū q̄ filius parētes Respondeo quia filius est caro & sāguis parentū: sed nō econuerso, unde illi habent pignus in eo: & non ipse in eis. Cur genitrix plus ardentem diligit filium q̄ pater & condolet illius passione ei reddēs facta offensa Respondeo quia in eo plus hēt carnem & sanguinem: plus & diutius cōseruauit societate & amicitia cum eo portatione in uentre & extra ac nutritione
lactis

lactis & cætera. Cur pater plus amat filium
 q̄ mater: respondeo q̄a semen uiri plus fuit
 in eo: & eidem patri est similior q̄ matri.

Cur pater & mater non tā firmiter seruant
 guerrā filio & diu sicut filius facit cōtra eos:
 respondeo q̄a eorū est caro & sanguis: & nō
 ecōuerso. unde cū diu sint usi illo usu & tra/
 ctatu & nutrimēto sui laboris & in tantū cō/
 modatū ideo contingit. Cur parentes ament
 plus primū q̄ cæteros: respōdeo q̄a nouus ē:
 & nisi esset naturale q̄ parui sic amarentur:
 multi perirent. Cur coniugales plus ament
 unicū filiū q̄ quādo habēt plures: respōdeo
 q̄a suū pignus habēt in eo: & cū in eo nō ha/
 beant āplus eo ideo contingit. Cur auus &
 auia plus cæteris ppinquis sic diligūt nepo/
 tes: respondeo q̄a ipsi sunt radices germinis
 huius: unde uident recuperatū & renouatū
 quod pditū erat & antiquatū. Cur quidam
 coniugales ita se diligunt ardentē cū sint de
 extraneo sanguine: respondeo q̄a i cōplexio/
 ne sunt similes: ut ābo sanguinei &c. uel q̄a
 se in bona dispositione coniunxerunt. Cur

quidam coniugales se semper habeant odio
licet ad iuicē cōmorentur: respondeo qā ī cō/
plexiōe naturæ sūt nimis dissimiles: ut unus
sanguineus: alter colericus: uel se iunxerunt
in mala dispositiōe planetarū: uel maleficio
herbarū sunt ligati. Cur fr̄es carnales ita se
diligūt licet hēant odio aliqua offēsa: & siqs
alterū eorū offēdat corā reliquo. ille succurrit
sibi repēte: respōdeo qā sūt mēbra unius sã/
guinis & una caro licet sepata. Id iudiciū ē
ī sororibz. Cur p̄p̄inqui p̄le plus se diligūt
in iuicē q̄ extranei q̄uis morētur disp̄se: respō
deo qā uirtus sanguinis nō diuiditur: ut patet
de frustris carnis unius an̄ialis: qm̄ ubiqz est
eiusdē uirtus. Cur cōsāgunei ab iuicē extra
neāt: respōdeo qā cessauit usus uidēdi & ser
uiēdi uel offēsiō iteruenit. Cur uicinus unus
plus amat uicinū q̄ lōginquū cū ambo non
sint de una prole: respōdeo qā sãguis ē affi/
nis unius ad aliū: & p̄p̄ usū se uidēdi & forte
seruiēdi. Nam sanguis habet uī uultui. Cur
duo focii sic se diligunt: respondeo qā uiuūt
uno amore uirtutis. quia uterque uult idem.
Id

Id iudicium est de compatribus & de artifi-
cibus unius artis. Cur christianus non bene
amat Saracenum & econuerso: licet utantur
ad inuicem & sibi seruiant: respondeo quia
discordes sunt in uirtute fidei: quæ est maior
quàm alterius antecedētis. Cur homo plus amat
canem quàm porcum & gattam quàm leporem & bo-
uem quàm mulum & equum quàm asinum: Et ita
de cæteris: respōdeo quia quem ex his amat
est ei plus affinis in bona uirtute usus & ser-
uitii. Cur amat homo plus bestia quàm lignū
uel lapidem: respondeo quia cum eo homo
habet affinitatem propter uitam animalem.

Cur homo plus amat lignum quàm lapidem:
& terram quàm aquam: & ignem quàm aerem: Re-
spondeo quia magis recipit utilitatem uisibi-
liter de prædictis quæ plus amat. Cur pue-
ri plus cito ad inuicem cōgregantur & libētius cō-
morantur quàm quis sit diuersæ plis: Et ita de senibus
& de masculis &c. Et de auibus cū auibus: & nō
cæteris animalibus trax & econuerso: respōdeo quia
uirtus ætatis in similitudine uicit eos sic facere.
unde dictū est omne simile appetit suū simile.

Cur frater non sic iamoratur in sorore qua
est pulchra & delectabilis sicut in aliena: re
spōdeo quia soror est eadē caro & idē sāguis
ut pbatur de manu ad manū solo tactu: qa
de tactu pprie manus nō capitur delectatio
seu uolūtas: & ita est de sorore & de omibus
de prole: tamen plus & minus secundū uici
nitatē lineæ & sensū discretionis.

Signa mulieris grauidæ. Cap. xv.

I Ignia mulieris grauidæ sūt multa: iter
quæ aliqua dicemus hoc loco. Vnde
sciēdū est q̄ mulier quādo ē facta pregnans
non in ea die nisi præsūptione coitus facti:
sed ante q̄ sit unus mēsis cōpletus satis pōt
dignosci ab ea & ab altero: quia quādoq; sto
macus mulieris eiusdē trāsmutatur in aliud
prater solitū. Corpus ēt quādoq; trāsmuta
tur a statu in statū: ut a recto in curuū: & a
sano in non sanū gutta uel calore &c. Nam
quādoq; mulier in uoce fit rauca: quādoq;
inflatur suū crus uel coxa. & quādoq; trans
mutatur a solitis morib;: ut si solita erat esse
humilis efficitur superba &c. Item dimidio
lunæ

luna non patitur menstruū nec in toto tem-
 pore grauidationis nisi sit ex magno acciden-
 te. Quod si sic contingat aut floribus abun-
 dat uel embrio patitur ifirmitatem. Et cum
 istud contigit ipsa mulier credit perdere foe-
 tum: uerum est q̄ bene est in periculo moriē-
 di. Oculi pregnātis diminuuntur. i. pregnā-
 tis oculi concauantur: cito fit fessa multo iti-
 nere uel alio labore: acute intuetur: Pupillæ
 oculorū sūt clariores: albugo oculorum inal-
 batur idest spissior apparet: capita māmaz
 extenduntur: ubera cōflātur & indurescūt a
 dolore: Sputus fit uiscosior: & forte sputat
 spissius. Prædicta. n. signa magis contingūt
 ī puella q̄ ī matura ānoꝝ & ī priori grauida-
 tione & secūda q̄ postea. Sciēdū ē q̄ signa
 ī grauida uel ī maiori pte & qa non patitur
 fluxū tēpestiue se cognoscit esse grauidā. Et
 ab illo termino cōnumerat m̄ses: uēter ēt tu-
 scit: dolorē quādoq; ī renib; sentit: in urina
 rotūda circa fundū apparet Ypostasis: eadē
 ut nebula cāpia uel ut bōbix: Et oīo macrior
 q̄ p̄giuor: & ī incessu aliquantulum grauior
 nōst q̄ uerū mēse. d iiii

Signa masculi concepti in muliere graui/
da. Cap. xvi.

f Igna masculi concepti in muliere gra/
uida sunt ista: mamma dextra fit gros/
sior & durior paulatim idest de die in diem:
uerū est q̄ post duos menses fortius patet &
deinceps donec lactet grossior manet licet si
nistra sit grossa. Vnde qui hæc nouit si nutri/
cem iueniat lactantē: & uideat discrete abas
māmas potest ei tute dicere: scio quid pepe/
risti: & notata māma ei dicat: Et tunc audiē/
tes ueritatem ualde mirabuntur: Volens di/
cere iudicium pro maiori parte dicat: quæ si
fuerit dextera dicat masculum: & si sinistra
feminam. Idem fiat in facie colorata plus so/
lito: pellis in facie clara & munda & delecta/
bilis: fit etiam macrior solito: ac bene come/
dit & bibit: leuis incedit: ac se sentit ī pedib;
nisi sit per accidens: Venter fit rotundus:
& in pelle extensus ac durus sentitur ta/
ctu: nec turbatur multū leui occasione. Mo/
tus in uentre fit frequens: idem de die & de
nocte. Sciendum est q̄ si mulier concipiat
masculū

30
masculum in sinistra parte conceptus non ē
tam bonæ complexionis uelut in dextra.

Signa feminæ conceptæ in muliere graui
da. Cap. xvii.

¶ Igna feminæ conceptæ in muliere gra/
uida sunt ista: māmā sinistra efficitur
grossior dextra plenior & durior: tamen est
quodāmodo mollis ad istar pulmonis habēs
frustula cuiusdā duricieī ī eadem: & hoc est
post tres mēses de die in diem paulatim: uē
ter fit plus longus q̄ rotundus: & parū extē/
sus ac durus: in facie fit panniculosa & ī cor
pore pallida nisi fiat per accidens: fit etiam
pinguis in carne plus solito: cito debilitatur
leui labore & ingressu uiarū: & se frequenter
sentit grauem: nec habet bonum appetitum
edendi: debilior est & pauidior solito: occa/
sione sputum facit uiscosum: & flatus ei mi
noratur uoce: cito perturbatur exagitatione
contrarii cibi: grauem habet portatū ex feīa
respectu masculi: quæ si cōcepit ī dextro late
re: quod raro contingit: puella erit melioris
complexionis: & mater se melius habebit:

d iiii

& econuerso. raro etiã ei mouetur uenter.

Signa probabilia quibus ad oculũ & intellectũ scitur utrum mulier sit grauida masculi uel femellæ. Cap. xvii.

m Vlti sunt signa in genere & in specie: quibus omnis homo sagax p̄t p̄pendere in muliere grauida utrũ h̄eat in uentre masculum uel feminã: ut illa quæ supradiximus: & hæc accidunt. Lac pregnantis in uulsum palmæ manus prius m̄da q̄ strigas palmis ab abibus: & tunc aperi: & uide illius dispositionem. Nã si fuerit in substantia spissum: & non aquaticũ signũ est masculi. Si No fuerit aquaticũ & non bene tenax: tũc est signum feminæ. Alius modus: mulgeatur lac super speculũ: & ibi pmittatur siccari ad solẽ: qđ si siccatur fuerit in modũ per se parisibiliter: est signũ masculi: Et si fuerit extensũ & late re siccatur signũ est feminæ. In chiromãtia est istud experimentũ: fac tibi ostendere unã manũ a grauida quã uolueris: & tũc considera manũ & eius m̄strũ: quæ si fuerit dextra ẽ signũ maris: & si sinistra est signũ femellæ conceptæ.

concepta.

Quō hētur notitia quot filios unaquaq;
mulier debeat hēre uiso primo partu. C. xviii.

u T quilibet sciat quot filios unaquaq;
mulier debeat hēre uiso primo partu :
dicimus q̄ cū infans exierit de uentre matris
suæ: ac ceciderit deorsum: leuatusq; fuerit de
loco per obstetricē: aspiciēdi sunt nodi illius
umbilici qui irrogitur matri: & quotquot
fuerint: tot filios potest adhuc habere & por
tare: ppter quid & non āplius. Sed si nullus
fuerit nodus nullū filiū potest āplius habere
uel generare: & culpa erit sua & nō uiri si de
inceps nō gn̄abit. Sciēdū q̄ si mulier nullū
nodū habuerit in se nullū filiū pōt generare
dato q̄ oīa bene faciat: quæ sūt necessaria ad
concipiendū. Et omni uice mulier perdit no
dū unum qui incidit quotiens parturit radi
cem. Quot quæro masculos sit quæq; muli
er conceptura primū filiū hoc modo notato:
Quia quot coronas capillorum habebit uel
habuerit in capite quadam similitudine tot
masculos est paritura. In secūdo uero partu

una corona significat unum partū masculū:
nullam autem feminam uel neminem alteri
us generis. Signum geminorū ē istud ī una
grauidatione: qm̄ si ambo fuerint masculi:
ambæ māmæ crescunt æqualiter: & mulier ē
macra plurimū & bene colorata. Et si unus
est masculus & altera femina dextra māmā
est dura: & mulier in facie illius partis ē ma
cra & colorata. & in altera parte est epīguata
aliquantulū & pallida uel panniculata: uen
ter multū tumescit: & in dextro latere sēper
fit motus & fortis: in sinistro uero rarius &
debilis.

Capitulū signorū in femina grauida: q̄b
hētur notitia si ēbrio est sanus uel infirmus:
uicturus satis uel moriturus cito tam in uen
tre matris q̄ extra. Cap. xix.

f Igna sanitatis & infirmitatis ēbrionis
sunt multa: de quibus uolumus hic a
liqua denotare. Vbi gratia dum cognitū est
cuius generis sit embrio sic dicimus q̄ si mā/
ma si/

ma significās embrionē prius fuerit plena &
 dura conuenienter: & postea efficiat mollis
 Embrio est infirmus. Si vero nimis fuerit mol
 lificata: & prius erat multū extensa & plena
 mulierq; doloribus tormentetur: embrio pe
 nitus morietur ante partū uel in partu iuxta
 conuenientiam ætatis perceptæ. Et ecōuerso
 exitus lactis a māmā pregnantis est signum
 breuis uitæ in embrione: & tunc patitur ægri
 tudinem. Si uero mulier cum ipregnatur ē
 bene sana: & in iꝑrauidatione sua moratur:
 & māmā non retrahuntur a uirtute sui au
 gmēti & duricie: nec lac diffundat absq; uio
 lentia signū est sanitatis & uitæ embrionis:
 nisi contrariū desuper sit signū latenter a pla
 netis fluxus menstrui uel sanguinis in graui
 da est signum infirmitatis embrionis potus
 aquæ feminæ: Similiter si grauida nimis gra
 uetur sui & pauca efficiatur & diffidat est
 signum ægri tudinis in embrione & parua ui
 tæ: siue nascatur siue nō. Huic sermoni ad
 dimus istam doctrinam q̄ gracilitas māmā
 rum in muliere significat paucitatem lactis.

Sed tale bonum est & pigre: ut patet i lacte
ouis respectu illius capræ uel fructus: ite ca/
seo utriusq;. Lac et dextræ māmæ est melius
illo sinistra. Nato ifante si uisitetur a psona
signū Salomonis habente ante nonū diē pu
er moritur penitus i breui. Si et pregnās sup
trāseat signū Salomonis abortitur cito. Et si
pilus nascatur super aliqua māmāz embrio
infirmatur: & forte eadē mulier. Si mamma
lactantis in ore infantis multum teneatur ei
dentes cito nascuntur & sine dolore. Et si gi
giuaz inflationes sunt lac mulieris nigræ &
brunæ & macræ q̄ crassæ est melius ifanti ad
eum nutriendum.

De aīalibus in gn̄e & i specie. Cap. xx.

d Ifferentia animalium tam in genere q̄
in specie multiplex est scilicet natura:
proprietas: nutrimento ciborum ac dissimi/
litudine sui membraliter: & q̄ sic implicat
ad multa & ad diuersa. Vnde sciendum est
quod animalium tam bipedum q̄ quadru/
pedum & deinceps quædam nascuntur se/
mel: ut homo & bos: Quædam autem bis:

ut gallos

ut gallus & colūbus. s. primo ouum: postea
 pullus. Quædā ter ut papilio: quia primo ge
 nerat: & ruca facit ouū in folliculū: & ex illo
 nascitur Xmis: q̄ conuersus in papilionē rū/
 pit folliculum & uolat. Itē aīaliū quædā na
 scūtur parua & stant parua: ut pulex & mu
 scula. Quædā X̄o nascuntur parua & efficiū
 tur magna: ut canis: gatta: agnus: porcus: ho
 mo: bos. & quædā efficiūtur maxima: ut ele
 phas. Itē quæda sunt domestica: & quædā
 siluatica. & quædā mediocria inter utraq̄.
 Sciendū est q̄ aliqua sunt quæ cito domesti
 cantur: & quædā tarde & difficulter. Quæ
 nascūtur domestica sunt hoīes canes & oues
 Quæ X̄o siluatica sunt pulices lepores & cā
 cri. Quæ uero nascūtur partim domestica &
 partim siluatica sunt pulli capræ & c. Item
 aīaliū quædā continent unā naturā & cōple
 xionē sui: ut homo & bos. Quædā efficiūtur
 mōstruosa p̄pter diuersitatē cōplexionis na
 turæ: ut minotaurus: ipocentaurus: laminia
 & sirena. Itē aīaliū quædā morantur simpli
 citer in uno elemento: ut salamādra in igne:

Talpa in terra: camoleon in aere: alec in aq̄s:
Quædã uero morantur cõmixte inter cætera
elementa: ut formicæ alata: lucertæ: & aues
&c. Item aialiũ quædã generãtur p̄ coitũ:
ut homo bos equus &c. Quædam sine coitu
sed ex sola corruptione elem̄torũ: ut scorpio:
anguilla & rana. Quædam in ouo: ut gallus
& pauo: & maior pars pisciũ. Sciendũ est q̄
secũdũ significationẽ aialiũ ab elementis õe
aial illo utitur: & requirit in suo nutrimento.
unde quia pisces plus sunt ex aqua q̄ de cæ/
teris elementis uiuunt in ea: & eã appetunt
aues de aere: hõ de terra: & c. Sciendũ ẽ q̄
q̄to plus auis est uolatrix: & eadẽ maioris uo/
latus i altũ tãto plus ẽ aereæ naturæ: & pro/
p̄quã aqua ex aqua: ut patet de aquila fal/
cone groto & de conchili. Et si animal aliqua
occasione cesset a nutrimento sui elem̄ti cito
mutatur in statũ priorem & ægrotat. Item
animalium quædam sunt mollis substantiæ
& quædam duræ: quædam longæ: quædam
curtæ: quædam grossæ quædã subtilis: qua/
dam latæ quædã strictæ: Quædam parum
uiuũt

uiuunt: quædam multum uiuunt: quædam
 facile moriuntur: & quædam difficile. Itē
 animalium quædam habent corium cum pi
 lo: ut equus: quædam lanam & partim pilū
 ut asinus & quidam pisces. Quædam habēt
 pellem sine pilo & sine lana: ut uermis terre
 stris. Quædam habēt pilos & capillos: ut ho
 mo tantum. Quædam habent setas & pilos
 ut porcus. Quædam spinas: ut ricius & por
 cus spinosus. Item auium quædam habēt
 in pelle pennam: quædam plumam: quæda
 dam squamam: quædam spinam: quædam
 grossam & asperam: quædam subtilem &
 mollem. Item omnium animalium quæda
 habent labia ex quibus dicitur os: quædam
 non labia sed aliquid loco oris: & tunc dici
 tur musū uel grūgnum: uel rostrum uel fi
 stula. Et sic quædam habēt os ut homo: quæ
 dam musum ut canis: quædam rostrum ut
 aquila: quædam foramen ut elephas. Item
 animalium quædam habent dentes in ore ut
 homo & canis: quædam scripaturam & non
 dentes ut anser. Item animalium quædam

habent in capite cornua: quædã nares: quæ/
dã baiffas. Itẽ aialium quædã habent duos
pedes: quædã quattuor: quædã sex: quædã
octo &c. Itẽ aialium quædã uadunt & non
uolãt: quædã uolant & non uadunt: & quæ/
dã quãdoq; uadunt & quãdoq; uolant. Itẽ
aialium quædã habent rostrũ curtũ: quædã
longum: quædã subtile: quædã grossũ: quæ/
dã rectum: quædã tortũ: quædã latum: quæ/
dã strictum: quædã acutum: quædã sumũ.

Itẽ aialium quædã habẽt in corio siue pelle
multã supfluitatẽ: & quædã paucam: ut pili
lanã: plumã: spinã: mucillagiẽs: & squamã

Itẽ quædã habẽt cristã ut gallus: & quædã
galeã: ut upupa: laudula: & pauo. Itẽ oĩum
habentium caudã quædam habent curtã:
quædam longã pilorũ uel setã uel carnis uel
pẽnã. hõ & simia carẽtes cauda loco eius ha
bent musculos in crurib;. Quædam uero ha
bẽt caudã non hẽnt pulpas carnis eleuatas
in cruribus. In aialibus crescunt cornua un
gulã: pili: lana: seta: capillus: penna: pluma:
squama: pinguedo: medulla & spina. Item
aialium

35

aīaliū quādā uiuunt in societate libenter sui
generis: ut apes: grues: colūbi: formicæ: oues
&c. Quādā uero solitaria: ut scorpio & ara/
nea. Itē aīaliū quādā sunt multi coitus: ut
uir: auis p̄nix: colūbus: gallus: passer: & mu/
sca. Quādā ¶o pauci coitus: ut mulier: ouis
gatta: turtur: uespa. Itē aīaliū quādā sunt
multi clamoris: ut homo canis: porcus: colū/
bus: rana: passer &c. Quādā uero pauci: ut
grues: lepus: mulus &c. Itē aīaliū quādam
nātaliter sūt pacifica: ut oues: formicæ: agni
& hirūdies. Quādā ¶o bellicosa: ut grues: ci/
conæ: galli: hædi &c. Item aīaliū quādam
recipiūt doctrinā bonorū morū cito: ut homo
canis: simia &c. Quādam tarde: ut hos & e/
quus. Quādā nunq̄: ut serpēs: rana: musca
&c. Quādā sūt pacifica & timida: ut ouis &
cerua. Quādā simplicia: ut asinus. Quādā
sapientia: ut equus & canis. Quādā astuta:
ut draco & serpēs. Quādā fraudulosa ī ma/
lo: ut uulpes: lupus & scorpio. Quādā fortia
& audacia: ut leo: ursus: draco: canis ligorius
&c. Quādā ingeniosa: ut hō & simia. Quæ/
e

dā Vecūda: ut anser & homo. Quādā iūere/
cūda: ut rana: musca: asinus: porcus & cæta.
Quādam uelocia: ut leo: lupus & ceruus.
Quādam uero pigra: ut asinus & porcus.

Diuisio capituli de aīalibus. Cap. xxi.

o Mne animal habēs pulmonē hēt uocē
& ecōuerso. Omne aīal habens sangui
nē hēt cor & epar: & econuerso. Omne aīal
carens sanguine est parui corporis: ualde ti/
midū & debile: ut musca bibio cancer & ara
nea: & ecōuerso ut patet de uiro boue leone
&c. Omne aīal carens sanguine est pauci ci
bi: & econuerso. Omne aīal longorū cruriū ē
lōgi colli: ut sunt grues: ciconeæ: cochales: &
econuerso ut gallinæ: passerēs: columbi &c.

Omne aīal non lactans non mingit: ut an/
ser: columbus: gallina. & ecōuerso: ut homo
bos: ouis &c. Omne aīal carens pulmone ca/
ret gula & collo: ut piscis: cancer: grancus: ci
mex &c. Omne aīal carens pedibus caret
gula: ut piscis: serpens: ruxa: lūbricus & uer/
mis terrestis. Omne animal ouās caret ue
fica: ut gallina: pauo &c. Omne aīal futuēs
& generās

& generās habet uesicam: ut homo: porcus.
 & ecōuerso: ut rana & musca. Omne ouum
 longum & acutum in puncta reddit genus
 masculinum: & econuerso: ut rotundum.

Omne ouum duorū uitellorū est duorū pul
 lorū. Omne aīal sæpe spargens semen suū:
 cito canescit: & si diu uiuit cito moritur fre
 quenti turbatione afflictus: ac citius moritur
 non spargente: ut patet de uiro respectu fe
 minæ. Omne animal quāto plus est calidæ
 naturæ tāto magis crescit lōgitudine & gros
 situdine: ac est fortius & audacius: ut patet
 de uiro respectu mulieris. Omne aīal mul
 tū calidæ naturæ grossā uocē habet: ut patet
 de uiro respectu mulieris. Omne aīal habēs
 umbilicū cibatur per illū donec est in uentre
 matris suæ & non per os. Omne aīal pigue
 est incessu tardius macilēto: & est grossioris
 intellectus in omni: ut patet de uiro pancia
 to & porco bene pingue respectu macilētoꝝ

Omne aīal est calidius in dextro latere q̄ in
 sinistro: & ad cōedēdū plus saporosius: plus

etiã est i carne & minus i adipe. Omne ouũ
longũ est calidius & sanius ac saporosius ro
tundo: causa est qa masculũ. Omne aial fe/
mininũ nimis crassũ non põt cõcipere: causa
est ppter frigiditatẽ matricis & sui clausurã
cum sit parũ aperta ppter adipe. Omne aial
femininũ habens matricẽ suffocatã uel cadẽ
tẽ exrra non põt cõcipere. Omne aial nimis
sanguineũ cito ex facili putrescit ppe ossa: &
apostematur uel infirmatur. Omne aial be
ne crassũ paucũ hõt sanguinẽ curabilẽ: & li/
beter bibit & satis: ut patet de porco. Omne
aial habens aures mouet eas prater hoĩem.
Omne aial habens sanguinẽ hõt cerebrũ &
neruũ: & ecõuerso. Omne aial uolatile hẽns
ungues curuos & rostrũ uiuit de rapina: co/
xas hõt pulposas & pectus grossum ac forte.
Om̃s pisces corticales ouant prater anguillã
& ranã. Omne aial habens pellẽ grossã pi/
los hõt grossos & asperos & squamas si ẽ pi/
scis prater anguillã & tencã quã loco squã/
max hõt assungã & mucillagines: ut patet
de porco cãe & boue &c. respectu gattã &c.
Omne

Omne animal ouās parum dormit: & curtos
 facit sōnos. Omne aīal habens plus quattu
 or pedibus caret sanguine: ut patet de cācro
 aquæ dulcis & salis qui habet decē: sed loco
 sanguis hēt aliū humorē: ut patet in ape mu
 sca aranea &c. Omne aīal rugosū caret san
 guine: & cito moritur oleo: ut papilio: eruca
 aranea &c. Omne aīal ouans hēt pēnas uel
 squamas uel aliud loco prædictorū: ut formi
 ca alata. Omne aīal habēs māmillas eas ha
 bet sub uētre uel prope coxas præter mulierē
 quæ habet eas in pectore. Omne aīal gene
 rans omnino hēt aliquos pilos: & ecōuerso.

Omne aīal habēs cornua hēt pedes scissos:
 ut capra: bos &c. Omne aīal habēs dentes
 acutos hēt labiū superius scissū: ut canis &
 gatta respectu aliorū uidelicet bouis: eq &c.

Omne aīal habens dentes spissos & fortes
 in opere est sanæ uitæ & longæ: ut equus: asi
 nus &c. Omne aīal habens dentes acutos
 uel rectos est magnæ iræ: & libēter comedit
 carnes crudas: ut leo: canis: ursus. & ecōuer
 so: ut homo: equus &c. Omne aīal uolatile

& natans caret medulla multa in ossibus: & habet coriū in ossibus: ut āser respectu gallinæ. Omne animal multi sanguinis est bonæ dispositionis respectu cæterorū humorū. Oē animal uolans caret māmillis: ut patet in gallina: aue: pisce: formica: musca &c. Omne animal auis parui corporis plus cantat q̄ magni corporis & maxime in tēpore sui coitus: ut patet in philomena & columbo. Omne animal & omnis auis diligit suū fructū: & gerit curam sollicitam de illo præter cuculam quæ facit oua in alieno nido: & ea nō alit: & præter coruam: quæ deserit pullos suos usque in tertiam diem: causa est quia pluma est alba.

Omne animal naturaliter cognoscit suos filios & primū & secundū: & eis præbet prius cibum & māmam &c. Omne animal generans prius dormit ouante. Omne animal aquosum minus dormit aereo: ut patet in pisce respectu auis. Omne animal dormiens se sōniat in suo gradu. Omne animal masculinū est in mēbris suis quodāmodo minus feminio: ut patet in cancriis & anguillis: quoniā caput masculi

masculi est minus capite femellæ : & grassa
femina est maior masculi . Omne animal
carens sanguine fugit ip̄m libenter propter
eius dulcedinem : ut patet de musca serpēte
&c. Omne animal habens cor est sapienti/
us non habente : ut patet de uiro & uulpe .

Omne animal magni pulmonis satis bibit re
spectu habentis paruū . Omne animal non
habens parum bibit omni uice : & econuerso

Omne animal uiuens de rapina parū bibit
ut patet de falcone &c. Omne animal gene
rans animal habet feminum sexum : præter
partum . Et hæc de aīalibus in eorū differētis
ad præsens dicta sufficiant .

Explicit prima pars libelli huius de scientia
physionomiæ . Nunc incipit secunda pars .
Prooemium . Cap. xxii. & xxiii .

Euertentes aut̄ ad doctrinā phi/
sionomiæ in hōib; & bestiis dici
mus q̄ aīa sequūtur corpus : &
ipsa animæ secundum seip̄as
non sunt passibiles a motibus corporis ī qb;
moratur certo spacio uitæ tēporalis . In cuius
e iiii

ultimo separatur: & corpus manet. Hoc aut
manifestū est de motibus ualde p ebrietatē
uini uel amoris uel tristitia laboris & agritu
dinis. Cā ē qa corpus & aīa sunt unius cōpo
sitionis: unde agunt & patiuntur. Sciendū
est q̄ inter cætera aīalia non est turpius aīal
ad uidendū sine ornatu alterius q̄ homo dū
ē nudus: neq; pauperius. Nā bestiaē terræ
nutriūt ipm̄ donec uiuit: ut aues cæli &c. Vbi
grā sol dat ei lucē: bos ei conterit & colit ter
rā: & ei oīa ducit de loco ad locū: ovis dat ei
lanā: & terra linū: auis dat sibi pennam &c.
Sunt enim multa animalia quibus p consue
tudinē multi hoīes & multæ mulieres appro
prianur ppter bestiales mores quos habent
& trahere uidentur extra usū humanæ natu
ræ se applicantes moribus bestiaē. non tam
dicimus q̄ ipsi hoīes sint ipsa aīalia: Sed i tā
tū appellamus eos bestiales inquantū uidēt
errare ab usitate humanæ sapientiaē. Et sic sæ
pe dicuntur ac pprie appellantur ab his ho
minibus qui habent odio mores bestiales: ut
in hoc exēplo: Vide hunc leonē: hunc porcū:
hunc

hunc asinum: hunc canem: hanc uulpē: hūc
 lupum. hunc imperatorem: hunc abbatem:
 hunc monacum: hunc sanctum: hunc ange/
 lum &c. Item audiatis illū leonem .i. quia
 rugit ut leo & clamat fortiter sicut leo. & ita
 de cæteris similitudinibus. Mores. n. hominū
 non sunt nisi passionēs compositi corporis &
 animæ. Et tales non conueniunt alicui sēper
 nisi quantum disconueniunt ab usu gentiū
 in loco regionis cohabitantiū. Sunt autē mul/
 ta signa phisionomiæ: quæ penitus sunt cō/
 munia tam in hominibus q̄ in aliis aīalibus:
 ut timor: fortitudo: audacia: pauor: gaudiū:
 tristitia: amor: odium: sanitas & ægritudo.
 Tamen sciendū est q̄ phisionomia non ē sic
 recta in bestiis sicut in hominibus: quorū iu/
 diciū est solo uisu sapientis in mēbris pau/
 sibilibus: uerū est q̄ auditu & tactu habetur
 certa cognitio hominis. Nam uidēdo uirum
 conuenienter habemus iudiciū de illo: & sic
 de muliere. Vbi gratia in uiso nasus lōgus &
 grossus significat præputiū magnū: & econ/
 uerso. & super hoc dixit quidam & bene.

Ad formam nasi dignoscitur hasta baiardi.
Et in muliere pes ost signū uulua. quia si fue-
rit ei pes longus & strictus ac macer signifi-
cat uuluam longā strictā ac macrā: & ecouer-
so. Item mensura mediū pedis nudi est mē-
sura longitudinis uulua totius unicuiq;. Vn-
de dixit quidam. Ad formam pedis tu nosces
uas mulieris. Subtilitas pellis in uulua & in
uirgine cognoscitur per conditionē labiorum
oris in unoquoq; quia grossa labia oris signi-
ficant pellem grossam: & subtilia subtilem.
Nares nasi significant testiculos hoc modo:
quia grossæ & latæ significāt grossos & latos
testiculos: subtiles uero strictos & paruos in
omni: quorum officiū dixit quidā. Testiculi
nudi feriunt ad labia culi: Nec tantū feriūt
possint faciare foramen: Semen conseruant
ipsum quoq; spandere curant. Cognoscitur
enim omnis iuuenis de uirginitate & corru-
ptione per multa signa: ut uterq; ad pirulā na-
si: quæ manēte uirginitate cartilago pirulæ na-
si sentitur indiuisibilis: sed si ē uiolata sentit̃
ptibilis. In masculo vagina erecta discoopitur
& ecō/

470
& ecōuerso. Et in muliere os uuluae insinuat
Item dicimus q̄ signa coia pro scientia non
reputantur. ut uisus oculorū &c. Causa ē q̄
oēs gentes bene sciunt q̄ per oculos est uisus
& p̄ aures auditus. Vnde si quis diceret talis
uidet q̄ hēt oculos iam derideretur: & ita de
sene p̄pter signa publica senectutis. Aues ad
pennā cognoscūtur & ad unguēs: equi ad dē
tes: caprā ad oculos &c. Vnde si dicatur leo
est fortis bestia: porcus imundus: serpens au/
dax: gatta timida &c. Prædicta. n. & similia
si uoce aliqua dicerētur ab aliquo p̄ scientia
non reputarētur: eo q̄ talia signa sūt coia &
oībus nota. unde in his nemo dubitat: ut ui/
su uel cōiter auditu. Itē dicimus q̄ nullus
homo uidit unq̄ hominem ueraciter ex toto
esse similem bestia: licet dicatur de simiis:
sed assimilatur operatione naturæ in aliq̄b;
ut in monstruosis: in quibus non contradico
Immo possibile est p̄ artem & per naturam:
ut fuit ipocentaurus & minotaurus. Vnde
nemo potest phisionomizare per signa com/
munia siue sint hōis siue bestiarū: sed p̄ signa

propria tantū. quæ licet omnes hoies possent
habere: tamen non oīa habent in se. Quis. n.
dubitat de signis cōibus: & ea q̄s nō nouit:
& ideo homini sapienti non conuenit q̄ corā
aliquo dicat aliquod signū de cōibus: ut ui/
dēns hoīem fortem ex exp̄ientia dicat ille est
fortis ut leo: bene quidē scitur q̄ ille ē fortis
ut leo &c. Oportet. n. nos determinare sapi/
enter oīa & singula quæ pprie dant sciētiam
phisionomizādi: ut ex hac scientia q̄sq; eam
scientium ut dicemus aperte in sequentibus
ualeat inter gentes omnem reuerentiā & ho/
norem famæ cū proficuo adipisci. Singula
enim illoꝝ quæ dant phisionomiā in hoībus
sunt ea quæ fiunt in eis ex motibus corporis
.i. ex forma uel figura a similitudine cuiusli/
bet mēbri: etiam ex colore: in eius leuitate &
grauitate incessus: flatu: & uoce &c. Scien/
dū est igitur q̄ mēbroꝝ corporis hoīs ad quæ
pprie ptinet scientia phisionomiæ: aliud est
simplex: ut lingua: epar & cor. aliud ꝯo cō/
positū: ut pes & manus. Quomō at̄ hæc oīa
sint & habeantur in unoquoque hominum

cui tra/

41
cui tradimus pranoiatā sciētiā & nō alterius
aīalis p ordinē capitulorū sub suis rubricis ue
lut nobis uidebitur sicut & qbusdā aliis uisū
fuerit: ut Hipocrati Galieno & Almāfori: suf
ficienter dicemus si deus uoluerit. Sed ante
q̄ ueniamus ad totā intentionē nrī sermonis
ex prerogatiua dicimus q̄ ualde cauēdū est
in omni tēpore ab obuiatione & societate ho
minis infortunati p opus naturæ superioris:
ut ab hoīe cui diminutū sit aliquod mēbrū:
ut oculus manus &c. Causa est quia quilibet
taliū est factus infelix: & ex sua infelicitate
obstat felici. Et huic præstat in multis nocu
mentū quod est occultū hoī ignaro: cū ipse
non possit ppēdere de hoc nisi per uia huius
doctrinæ uel per expiētiā sui mali. Nā oīs
hō se melius potest custodire a suo publico
inimico iā facta offensa q̄ ab hoīe infortuna
to. Causa est q̄ nocumentū infortunati est
occultū: inimici uero publicū. Et est sciēdū
q̄ non est creatura tā bonæ cōplexionis quæ
si mēbro diminuatur q̄ nō mutet statū suū
aut in peius solito: uel multo ī melius. quod

raro contingit si diu uiuit. Vnde dictum est
Cauete a signatis. Et alibi in homine signato
in aliquo membro non confidas.

Signa complexionis ratione coloris in fa-
cie. Cap. xxiiii.

c Olor albus in facie uel fuscus intermi-
xtus quasi ex albedine & glaucedine
siue color gipseus & plumbeus naturaliter si-
gnificat frigidā cōplexionē. Color rubeus &
ruffus in facie cōpositus ex albedine cū mul-
tis lintiginibus significat calidā cōplexionē.

Color albus ī facie cū subtilitate molis mor-
bidus ac intermixtus rubicūditate significat
tēparā cōplexionē. Color brunus in facie si-
gnificat bonā cōplexionē. Color in pelle li-
uidus & ēt in unguibus significat malam &
frigidam complexionem.

Signa complexionis ratione coloris in pel-
le. Capitulum. xv.

c Orpus ī pelle albū & siccū ī carne ha-
bēs aliqd uel multū rubei coloris ī lo-
cis cōgruis significat dñium coleræ rubeæ.
Corpus ī carne crassū & ī pelle albū & cōue-
niēter

92

niēter coloratū significat dñium sāguinis .
Corpus i colore brunū & in carne crassū cum
aliquātulo colore rubei significat dñium sā/
guis cū melācolia. Corpus gracile siue ma/
cilentū significat dñium coleræ rubeæ. Cor/
pus mediocre .s. iter macrū & crassū & inter
albū & brunū significat dñium sāguis cū fle/
gmate & aliquātulo melācolia. Corpus qđ
tactu sētīē ualde calidū significat cōplexionē
calidā. Corpus qđ tactu sētītur frigidū ma/
gis q̄ calidū significat cōplōnē frigidā. Cor/
pus qđ tactu sētītur aspū significat siccā cō/
plexionē. Corpus qđ tactu sentitur molle si/
gnificat cōplexionē hūidā. Corpus qđ saepe
sudat ex facili significat bonā cōplōnē. Cor/
pus qđ raro sudat significat frigidā cōplōnē

Corpus leue & subtile īcessu significat bo/
nā complexionem. Corpus graue ac pigrū
incessu significat malam complexionē.

Signa corporis calidæ cōplexiōis. C. xxvi.

c Corpora naturaliter calida cito crescunt
& bene: ut patet ī infātib; ac īpinguātur uel
desiccātur: uenæ apparēt sibi p loca: anhelī/
tus ei ē māifestus: uox firma fortis & grossa:

In coitu sūt fortia & eorū appetitiua: bene comedūt & digerūt ac gestant. multis abūdant capillis & pilis p̄ loca: qui partim sunt grossi & ericii: quod contigit a multo calore cordis: ut patet in leone gallo &c.

Signa corporis frigidaē cōplexiōis. Ca. xxvii.

c Orpora naturaliter frigida tarde crescūt: parū ip̄iguātur: uenā apparēt sibi manifesta & magna: anhelitus eius puus uel quasi absconditus: uox in auditu subtilis uel acuta: in coitu sūt debilia & raro eorū appetitiua: parū comedunt: male digerūt & gestant: in pelle sunt alba siue rosea colore: Capilli eorū sunt extensi & longi siue sint nigri siue albi: & sunt subtiles: facile timent & expauescūt: & ad laborandū sunt debilia.

Signa corpis hūidaē cōplexiōis. Cap. xxviii.

c Orpora naturaliter hūida in carne sūt mollia & leuia. eorū iuncturā sunt oculta & pauca fortitudis. unde parū possūt durare laborē: Timida sunt & pauida quasi ex omni: male dormiūt: saepe mouētur ad luxuriā: Nuda sūt pilis: eius oculi saepe lachrymant:

māt: pili & capilli eorū sunt extēsi & subtiles & boni ingenii ad addiscendū .

Signa corporis siccae cōplexiōis. Cap. xxix

c Orpora naturaliter sicca in tactu sentiuntur aspera: in carne sunt macra: in labore fortia & durabilia: libēter: & cōueniēter comedūt: iuncturæ mēbroꝝ sibi sunt manifesta: Capilli & pili sibi sūt grossi asperi & crispī.

Signa corporis tēperati & sani. Cap. xxx.

c Orpora tēpata & sana bene comedunt & bibūt iuxta conuenientiā sui: digeēt & disponūt: res ei sapiūt bonæ: famescūt in horis conueniētibus: gaudēt cū gaudentibꝫ: bene dormiūt suos somnos: se leuia sentiūt: & uadūt leuiter: Cito sudant: raro uel nunq̄ sternutant: mediocriter impīguātur: in facie sunt colorata: in tactu sūt calida: in eis qnqꝫ uigent sensus conueniēter iuxta conueniētiā ætatis corporis & horæ.

Signa corpis distēpati & male sani. Ca. xxxi.

c Orpora distēpata & male sana in omni sūt dissimilia corporibꝫ tēpatis & bene
f

fanis. Vnde male comedūt: nō curāt bibere:
male digerunt & disponūt: res eis non bene
sapiūt: in horis conueniētibus: non se plene
tribuūt gaudentibz: imo quasi tristificantur:
& manent tristes: male dormiūt suos sōnos:
graues se sentiūt: & grauiter uadunt: & raro
sudant uel non sudāt: offitant saepe uel ster/
nutant: brachia extendūt: in facie sūt pallida
uel nimis colorata: qnq; sensus male uigent:
non possunt diu sufferre laborē: cito rez obli
uiscūtur: multū sputāt: in naribz eis abūdāt
supfluitates: quasi ad oīa sunt pigra: carnes
conflant ut nasum: & quandoq; pedes & ma
nus: & oculi lachrymant.

Signa complexionis cerebri. Cap. xxxii.

p Aruum caput naturaliter hēt paruum
cerebrū: & multitudo capilloꝝ ē maxi
ma defensio capitis. Vnde de cōplexione cere
bri ita dicimus: Si cerebrū fuerit calidæ com
plexionis homo ipm̄ habens ī tactu sentitur
multū calidus: capillis multū abundat: & hi
multū sunt grossi: oculi eius longe uident: &
uidēdo differnit: puigil ē sēsū: celer augm̄to:
color

44
color capilloꝝ diu durat: raro abūdat supflui
tatiꝝ in naso: uix ei oculi lachrymāt: & ē hō
magnæ uigilatōis: cupidus quasi oīum pul/
chroꝝ: & corde tēdit ad nobilia. Si cerebrū
fuerit hūidæ cōplexiōis hō ipm̄ habēs ī tactu
sentit̄ mollis & lassiuus: capillis abūdat sub
tiliꝝ: & ei cito in colore trāsmutātur: & ē etiā
luxuriosus: sæpe sibi lachrymāt oculi: & for/
te aliter ifirmatur: ut sāguine &c. uiuit breui
ter: ī naso ei abūdat multa supfluitas: uox ei
sonat aliquātulū ipedita: caput sæpe dolet: ī
p̄sona ē debilis: ex facili est pavidus: teneri ē
ingenii: pius & cōdolēs alterius mali: & plus
simplex q̄ sapiens: & uani p̄positi. Si cere/
brū fuerit frigida cōplexionis hō ipm̄ habens
ē sæpe piger: tardi itelleū: duræ capacitatis:
grossi igenii. eius capilli sūt leues & extensi:
tarde crescūt: & ī color sūt albi uel q̄si blūdi
Eius oculi raro mouētur: & breuiter uident:
magnus uigilator de nocte: stabilis p̄positi: ī
laborerio tenax & largus cū rōne: ī tactu sētīt
frigidus & mollis: & est subtilis igenii: & ali/
quantulum ad addiscendum sagax. Si cere
brū fuerit sicca complexionis hō ipm̄ habens

capilli eius inter tarde & tempestiue crescūt:
unde ī longū non cito crescūt sed breues mo
rātut:& rari sunt ī cuti ac grossi in substātia
& plus ericii q̄ extensi:cito in caniciē couertū
tur:& de facili cadūt de capite ut frondes de
arboribus:oculi longe uidēt:& hō est tēpati
incessus & motus:ī naso non multū abūdāt
supfluitates nisi sit exigendi causa. Caput sæ
pe dolet:homo ē duri ingenii uanus & malæ
capacitatis. Si cerebrū fuerit calidæ & siccæ
cōplexiōis capilli nascūtur flauī fortes & cur
ti uel nigri uel crispī:homo ē multū luxurio
sus:& ideo cito canescit & caluescit: parum
dormit in nocte:& est magni ingenii & repē
tini itellectus & apprehēsiōis:leuis in eūdo
& saltēdo:uidet pcul:& est uanus ī agendis:
ac ei est raro supfluitas in naso. Si cerebrū
fuerit frigidæ & humidæ cōplexiōis homo
libēter dormit q̄uis male dormiat: hebes est
ī factis:sape aggrauat passionib; reumaticis
& p̄cipaliter ī capite & ī oculis:freq̄nter abū
dat supfluitatib; ī naso:pay cōedit & bibit.

Signa cōplexiōis cordis. Cap. xxxiiii.

Cordis

45
c Ordinis cōplexio si fuerit calida pulsus ē
uelox: pectus aliquātulū est pilosū ultra æta
tem adolescentiæ: in carne est calidus: ē boni
appetitus: in factis audax: in v̄bis asper: ī dā
do tenax: obstinatus: sup̄bus: iracūdu: luxu
riofus. Si cor fuerit frigida cōplexionis pul
sus est ei tardus: pectus nudū a pilis: tactus
carnis frigidus: duri appetitus: debilis forti
tudinis: anhelitus artus: uox subtilis & debi
lis: quasi piger in factis: in v̄bis non bene pla
cidus: leuiter pauidus: non bene comedit: &
raro bibit: & raro luxuriatur nisi sit p̄ accidēs

Si cor fuerit hūida cōplexionis hō abūdat
capillis multis: q̄a fiunt longi cito & extensi:
in colore albi uel blundi: multis abūdat pilis
excepto in pectore: in tactu carnis est mollis:
& est in colore alba uel fusca: & aliquantulū
est pinguis: multū timidus: pauidus: hebes:
& debilis in laborādo. Si cor fuerit sicca cō
plexiōis pulsus ei ē durus: corpus totū ē mu
sculosū: ī carne macrū: uenæ sunt manifesta
pili sūt grossi & curti p̄ loca aliquātulū pilis
aspa & grossa. Si cor fuerit calida & sicca

cōplexionis pulsus est uelox durus & fortis: pectus aliquantulū pilosū pilis tortis: anhelitus magnus: totus ī carne calidus: cito mouetur ad irā: iracūduus manet & obstiatus. Si cor fuerit frigidæ & humidæ cōplexionis pulsus est tardus & debilis: pectus nudū a pilis: anhelitus puus & tardus: tactus ī carne mollis & frigidus: nō facile irascitur: & cito iram remittit.

Signa cōplexionis epatis. Cap. xxxiiii.

e Patis cōplexio si fuerit calida cognoscitur ex āplitudine uenarū & ex siccitate noxæ. unde hō hoc hēns ē naturaliter fortis: ī facie coloratus: urina eius ē multū tincta & egestio: calidi cibi nocēt ei: q̄a ipm̄ inflāmāt: & ēt abūdat in eo hūor colericus: multitudo pilorū sub hipocundriis. Si epar fuerit frigidæ cōplexionis uenæ apparēt artæ: noxa sēp erit tenera: & ī multitudīe hō ē debilis: multo flegmate abūdat: ut sputo & mucillagine ī naso. uria ē alba: uel q̄si egestio. i. sape abūdat uētositate: & multū deficiūt sibi pili sub hipocūdriis. Si epar fuerit hūidæ cōplexiōis eius sāguis ē turbidus: corpus totū ē pingue:

46
uēter fit facile cōflatus: caro sētitur mollis: in
facie ē pallida. Si epar fuerit siccae cōplexio
nis pauco abūdat sāguie: totū corpus manet
macrū: uēter gracilis: ī facie ē paucus color.

Signa cōplexionis pulmonis. Cap. xxxv.

p Vlmonis cōplexio si fuerit calida uox ē
grossa: anhelitus magnus. pectus āplū
& grossū. Si pulmo fuerit frigidæ cōplōnis
uox ē subtilis: anhelitus puus: pectus strictū
& subtile. Si pulmo fuerit siccae complōnis
uox ē clara: os siccū: & pauca saliuā. Si pul
mo fuerit humidæ cōplexionis uox est clara:
os plenū saliuā: & raro bibit.

Signa complexionis stomachi. Cap. xxxvi.

f Tomaci cōplexio si fuerit calida dige /
stio est fortis: appetitus magnus: saepe
famescit: & sitit frequēter: & ei dolet caput:
& oculi patiūt. cito irascitur: & cito ab ira re /
xtitur. Si stōacus fuerit frīæ cōplōis digō ē
debilis: paruus appetitus: raro famet & sitit:
capite & oculis sanus ē. Si stōacus fuerit hu
midæ cōplōis raro sitit: sputo abūdat: ī naso
multa supfluitas: nausea uōitus & xtrigo sibi
euēiūt. Si stōacus erit siccae cōplōis saepe sitit

lingua aspa: noxa sicca cum pruritu uel debili
exitu: gula aspa: & cibi aspitatē i gluturatur.

Signa cōplexionis testiculorū. Ca. xxxvii.

t Esticulorū cōplexio si fuerit calida ptes
ppiqua uestiunt pilis nigris & ericiis:
uirga uirtuose erigitur: sp̄ma exit ī substātia
multū grossa & uiscosa: & cito exit cū fricati
one coitus: ēt ante cōplemtū atatis contingit
grāde desiderū coitus. unde sup uirga mani
festā apparēt uenā: nerui eorū sunt fortes: &
pellis grossa. Si testiculi fuerit frigida com
plexionis partes uicinā sūt multū nuda a pi
lis: & illi q̄ ibi sunt extēsi sunt: uirga raro eri
gitur: & debile sp̄ma exit liqdū & tarde: ue
nā ipōrū sūt occulta: nerui debiles: pellis sub
tilis & mollis. Si testiculi fuerit humida cō
plexionis multo sp̄mate abundāt & eiiciunt
coitu: tam̄ est aqueum & albū ut lac: & bene
utile ad cōcipiēdū: tardāt multū sem̄ eiicere:
pellis est multū nuda a pilis & subtilis. Si
testiculi fuerit hūida cōplexionis sp̄ma in eis
gn̄ant paucū: tam̄ illud est spissū & uiscosū
& utile ad cōcipiēdū: uirga debile extēditur:
pili

pili eorū sūt breues & ericii aspi & grossi: pel-
lis uero grossa magis q̄ subtilis. Si testiculi
fuerint calidæ & humidæ cōplexionis uirga
potēter erigitur: & erecta manet uiriliter: &
ēt mouetur ad coitū: & multū semen emittit

Si testiculi fuerint frigidæ & siccæ cōplexio-
nis uirga tarde erigitur: & cito pdit uirtutē:
parum seminis emittit: & quandoq; non pōt
exire coitu completo.

De notitia partium corporis in omni ani-
mali. Cap. xxxviii.

C Or oib; aliis mēbris corporis ē calidius
naturaliter: & ex calore ipsius totū cor-
pus uiuificatur: & tenet calorē ī cæteris p̄tib;
sui: & ipm̄ recipit a superiori ifluxione: quo sic
corpus manet cōpactū. unde a calore cordis
cæteræ partes corpis calefiūt. & sic possumus
dicere q̄ cor ē fons inati caloris & origo: po-
stea epar: & post illud sunt cæteræ partes car-
nis & pulpæ. Cerebrū ē oib; p̄tib; corpis frigi-
dus & hūidus ad cōtrariū caloris cordis. un-
de unū contēpat aliud. Adeps naturaliter ē
frigidior & siccior q̄dā hūiditate coagulata.
Os naturalī ē calidū & siccum. Medulla ē

naturaliter calida & hūida. oīs cartilago uena
neruus pāniculus uētrinus ē frigida & sicca
naturā: tamē minus q̄ os. Cutis ē tēpata &
pprie est illa q̄ est i uolis manuū. Neruoz
quoq; cōplexio multū diuersificatur: qm̄ q̄ a
cerebro p̄grediūtur humidiores sūt q̄ illi q̄ a
nuca nascūtur: cū i sua cōplexione uicinētur
cōplexioni cutis q̄ dī tēpata. Glādulæ sunt
frigida & humida & oīa mēbra quæ gn̄rant
lac: ut māmæ sp̄ma testiculi saliu pulmo.
Caro multū diuersificatur eo q̄ scđm cōple/
xionē m̄bri est calidior & minus calida: tamē
oēs carnes recētes absq; sale sūt calida & hu/
midæ. salitæ No calida & sicca: diuersificantē
tamē scđm locū ptis aīalis & q̄titatē salis. Ca
ro mediocris. i. macra & crassa ē tēpata i omī
q̄litate. unde scđm vitatem caro bene macra
ip̄iguat: & crassa macrat. Caro porci castrati
hædi agni uituli gallinæ pulloz caponis &c.
bona est & laudabilis eo q̄ facile digeritur: &
bonū gn̄rat sāguinē. caro uolatiliū facilior ē
ad digerendū q̄ gradientium: & qcqd est ex
eis melius sunt lacerti lingua pes os & epar.
Om̄e frixum & assatū calidum est & siccū:

unde durū est ad digerendū; & psonā reddit macrā: oleū est humidū & calidū. Oua for bilia sunt bona & sana: & ex eis melior est ui tellus albumie. Caseus malus est ī cibo tam dulcis q̄ salitus: tam̄ utilis est dulcis post reli quos cibos: qa tunc assūptus facit digerere.

Butirū bonū est & sanū. Lac plus malū ē q̄ bonū: & in aestate melius. Omne membrum aīalis quāto plus est neruosum tāto frigidio/ ris est naturæ: ut pes.

Signa repletionis malorū hūorū. Cap. ixl.

r Epletio malorū hūorū q̄ solet īfirmitas gn̄ari ostēdi p̄ hęc signa: nimia rube do ī facie: palliditas ī pelle & unguib;: frēq̄ns extēsiō brachiorū: pluria ossitatio: spissa ster nutatio: grauis dormitio: plenitudo uenarū: exitus sāguis de naso ex facili: sape grauitas capitis: ut dolor frōtis: tinitus aurīū: lachry/ matio oculorū: & pruritus ī eis: timor de pla/ no: īertia corpis ad eūdū & laborādū: magni/ tudo pulsus: dissolutio uētris: uria turbida: nō uolūtarius appetitus cōcedēdi: & debilitas

Signa nimii sāguis. C. xl. ī tota p̄sona.

c Vm sāguis nimis abūdat accidit pru/

titus quasi ubique carnis: & principaliter in
brachiis: i facie abundat rubedo: cōtinue oris
dulcedo sētitur ad saporē prater solitū: fiunt
uesiculae i ore & i labiis: qdā ardores sētūtur
i pectore: quos carbūculas appellāus: q̄b̄ p/
sona p̄dit comedere & suos sōnos: urīa rubea
& aliquātulū spissa: corpus p̄guescit: res sa/
piūt bonā i esu: ūde bene appetit digerit &/

Signa nimiae colerae. Ca. xli. /deponit.

c Vm colera nimis abūdat accidit i facie
color citrinus: amaritudo i ore: aspitas
i gula: sitis multa: pauca saliuā: ligua sicca &
aspa: caput saepe dolet: os siccū: debilis appe
titus: tardus: uomitus citrinus uel uiridis cū
multa amaritudine. egestio erit sicca dura &
pauca quasi adusta & feculēta cū multo pre
mitu & labore: urina tenuis citrina ignea &
clara: uigilatio multa: dormitio pauca: caro
macra: & cor īstabile de unoquoq̄.

Signa nimii flegmatis. Cap. xlii.

c Vm flegma nimis abūdat i ore accidit
multitudo saliuā. i. sputus multus: q̄
si fuerit albus & fluidus ē bonus: si uiscosus
malus: paucitas sitis: os madidū: gula mollis

49
& lingua: raro bibit uel nunq̄ nisi in prandio
uel cœna: urina exit alba: in eūdo piger: & in
laborādo debilis: supfluitas abūdat in naso:
oculi fiūt graues & sōnolēti: sōnus fit lōgus:
caro undiq; sentitur mollis & lassiuā: appeti
tus debilis paucus acerbus: digestio tarda: in
facie color albus sine rubeo colore: egestio
mollis & pauca foeditatis: in addiscendo est
grossa capacitatis: oculi saepe lachrymant &
pprie om̄i mane: pili cito crescūt & unguēs.

Signa nimiae melancoliae. Cap. xliii.

c Vm melācolia nimis regnat accidit ar
dor stomachi: multitudo appetitus cani
ni: color fuscus ī facie: sāguis ē niger & spif
sus: urina nigra uel aliquantulū ruffa cedēs
aliquātulū ad uiriditatē uel palliditatē: Cor
pus ī tactu sentitur frigidū: hebes ē in labore
rio: pedes frigidi sunt multū: cor suspiciōsū:
psona ex cogitatu tristis: facile irosa: Tenax:
amās stare ī solitudie: pauci ē cibi & potus.

Notula doctrinalis. Cap. xliiii.

n Atura nihil facit frustra: & ī unoquoq;
sēper facit qđ melius est: & ideo nulla

qualitas est ociosa i corpore. Sciendū q̄ hō
a natiuitate sua usq; ad seniū desiccari nō ces
sat: nascens ut moriatur. In calida regione
sunt gentes natiue brunæ i pelle: ut patet de
æthyopib;: uel rubeæ albedine itermixta ali
quantulū. Et in cane sunt siccæ: crispæ: ca
pillos hēnt & grossos & aspos. Et in frigida
regione nascuntur gentes longæ: in pelle mul
tū albæ aut blundæ: nudæ a pilis uel quasi q̄
in suo esse sunt extensi albi uel blundi. No
ta q̄ regio est multiplex in p̄uicia & matrice
mulieris: quæ si utraq; fuerit calida creatura
generatur: & gn̄ata manet nigra uel bruna
&c. Et si fuerit frigida efficitur alba plus &
minus secundū regionis complexionē.

De notitia nimie abundantie humorum
per somnia. Cap. xlv.

d Eiudicio cognitōis sōniorū ita dicimus
q̄ eorū aliud est uerū: aliud falsū. Itē
sōniorū aliud significat de præteritis: aliud de
præsentib;: & aliud de futuris: & aliud signi
ficat nisi fantasiā. & oīa ista attendentur esse
a q̄busdā p̄pter atate: p̄pter cibū: & p̄pter
tempus

tēpus lunatōis. q̄a aliter uidet i infōniis puer
 & aliter iuuenis: aliter & aliud senex: & aliter
 & aliud mulier in quolibet sui status. Item
 fōniū ante digestionē cibi sūpti uel nihil si/
 gnicat: aut de præteritis siue sui siue alteri/
 us quocunq; mō: ut uisu &c. Somniū idi/
 gessione facta sed nondū pfecta significat de
 præsentib; factis licet fiāt cū interuallis. Sō
 nium post cōpletā digestionē cibi assumpti
 significat de futuris oīo. unde cum q̄s dormi
 endo se fōniauerit aliqd: & i excitatōe fōnii
 sibi uidebitur extraneum & magnæ signifi/
 cationis: & uellet scire q̄d significat: confestī
 surgat: & illud notet: aut non dormiat plus
 super latus super q̄d se somniauit. & tunc re
 cordabitur in die: nisi multa fōnia uiderit lō
 go dormitu. In die at̄ si aliqd illius somnii
 oblitus sit cratet sibi caput retrorsū ubi ē uir
 tus mēoria: & tūc cū præiudicatōis auxilio fa
 cile erit mēor si deus uoluerit. Itē somniō:
 quādā significāt lucrū: quādā dānū: quādā
 gaudiū: quādā tristitiā: q̄dā agritudine: q̄dā
 saitatē: quādā guerrā: quādā laborē. quādā
 r̄q̄e: q̄dā solūmō explanatōem fōnii. Vbi gr̄a

cū homo sōniat ī hora debita sui status auē
capere lucrū significat: auē pdere dānū signi-
ficat: plorare gaudiū significat: ridere tristi-
am significat: uelle currere & non posse īpe-
dimentū significat: & ita de cæteris. Sed q̄a
sōnia sunt satis exposita ī libro sōnioꝝ per or-
dinē alphabeti: quē ponemus in hoc uolumi-
ne libri: idcirco hæc dicta sufficiant.

Sōnia significātia dñium sāguīs. Cap. xlvi.

c Vm sanguis regnat homo somniat se
uidere rubeū colorē: ut miniū: cinabri-
um: tinctā scarlatā: sindonē rubeā uel uiola-
teā: morellū: rosā ingranatā: sanguinē fusū:
facere nuptias uel sponsalitia uel esse ī talibꝫ
Comedere cibū dulcē & rem sapidā: sentire
uentū: ponere uētosam: incarnare aliquem:
uidere carnem sanguinolentam: & huiusmo-
di res rubeas aut rubicūdo colore.

Sōnia significātia .d. coleræ rubeæ. Ca. xlvii.

c Vm colera rubea regnat hō sōniat se
uidere ignē ardētem: carbones uiuos:
prunas accensas: scintillas: olibanū: fornacē:
cereū: fulgur: audire tonitrua: cælū rubeum:
ignem:

51
ignem: inflāmatum lapidē: litem & boꝝ inter
aliquos: pugna: p̄cussione: rumorē: colorem
zallū: lothonem: auricalcū: aurū: ramū: auri
pigmtū: capillos blundos: amara comedere.

Sōnia significātia. d. flegmatis. Cap. xlviii.

c Vm flegma regnat hō sōniat se uidere
pluuia: mare: flumen: fontē: aquā: ca/
nale: puteū: lacū: nauem eunte: piscē: r̄hete:
linū: abluere aliqd: ut manus pannū: uidere
colorem albū: cerusā: calcē: caseū: bōbicem:
cadei in aquā: fugulos: lachrymas: sputum:
urinā: sirupū: aquā haurire: lixiuū: natāre:
capillos: tegulas stillar: & huiusmōi similia.

Sōnia significātia. d. melācolia. Ca. xlviii.

c Vm melancolia regnat hō somniat se
uidere colorē nigrū & fuscū: ut fumū:
tenebrā: sepulturā: ifirmū: hospitale: mortu
oꝝ cadauer: timorē: tristitiā: ipotentia: esse i
carcere ligatū: necatum diabolo: uestem esse
stercorata: & similia.

Sōnia significantia caliditatem. Cap. L.

c Onstat quando calida cōplexio: hō se
uidet in somniis stuffare: balneare: ad

solem stare: icedere p ignem: se igne offendi
uel ferro uel aqua calida & similibus.

Sōnia significātia frigiditatem. Cap. li.

c Onstat quādo frigida cōplexio: hō in
fōniis uidet se esse ī loco frigido: glaciē
uidere: tāgere niuē: ferrū: brumā: plūbū: la/
pidem: ex frigoī tremere: cristallū: albumen
oui: lac coagulatum: & similia.

Sōnia significantia humiditatē. Cap. lii.

c Onstat quādo humida complexio: hō
uidet in fōniis se tāgere rē mollem &
leuē siue tenerā: comedere panē recētē: bibe/
re brodium: mingere: aquā palpare.

Somnia significātia siccitatem. Cap. liii.

c Onstat quādo sicca cōplexio: hō fōni/
at se uolare: ī se fieri insultus: aliqd le
uitatis cape: & auē uolare: pennā: foliū arbo
ris uibrare: schalas: mōtē: turrim: exprimere
aliqd uel distillare: & huiusmodi similia.

Sōnia significātia repletionē hūorū. C. liiii.

q Vādo repletio hūorū ē in corpore hō
fōniat se grauari ab aliquo uel onerari
per uoluntatē aut uolentiā: uelle ire & non
posse:

posse: aut se leuare: nec ex debilitate ualere
 Sōnia significātia malos humores. Ca. lv.
 q Vando in corpore sunt mali hūores &
 nimis regnāt hō uidet in somniis se ire
 per loca cōnosa: fetida: putrida: tāgere limū
 stercus siccū: menstruum: rem turbulentā
 & similia his.

De notitia auguriorum. Cap. lvi.

a Vguria sunt ī canonib; ecclesiā uēta:
 tam dicimus q̄ quādā accipiūtur per
 obuiationē hōis uel alterius aīalis uel p̄ audi
 tū uocis. & hic & hęc augur auguris idē ē q̄
 qui & quæ per talē sciētā indicat res futu/
 ras: & sic p̄ signa huius sciētā singula ī gn̄e
 iudicare scit & nouit. Vnde sciēdum est q̄
 augurioꝝ quādā significāt bonū euētum:
 ut Confert & emponenth: quādā malum
 euentum: ut uiaran & harenan: & quādā
 medium inter utrunque: ut fert & confert.
 Sūt. n. quādā notabilia: q̄bus pp̄rie auguria
 cōsiderātur: ut sternutatio ossitātis: obuatio
 uolatus auiū: cātus auiū: uox audita locutio
 nis circa p̄positū negocii: ut sōniū ātecedēs.

unde hō facit auguriū hōi sicut cætera aīalia
faciūt: ut aqla: cornicula: nocticorax: coruus
bubo: picus: gatta: canis: porcus: equus &c.
ut hētur ī libro auguriorū. Itē auguriorū qua
dā fiunt ante: quādā post: quādā dextre:
quādā sinistre. & cū diuersa sint ī sua dispo
sitione quodlibet illoꝝ pprie noīatur: & ex
pprio noīe cognoscitur interpretandū. Vnde
dicimus q̄ auguria sunt numero. xii. ad istar
.xii. signorū cæli: & sunt hæc: Fernoua: ferue/
tus: cōfert: emponēth: scimasarnoua: scima/
saruetus: & hæc fiunt in dextro latere. In fini
stro No latere sunt Confernoua: conferuetus
uiaran: harienan: scassarnoua: scassaruetus.
Cū autē ista noīa sint graua & multæ signifi
cationis: ideo placet nobis ea exponere suffi
cienter. Fernoua est auguriū quando tu exi
ueris domū tuā causa faciēdi aliqd: & eūdo
uides hoīem uel auē eundo uel uolando: ita
q̄ se ponat ante te ī sinistra parte tui: & istud
est tibi signū bonæ significationis sup negoci
um. Feruetus ē auguriū quando tu exiueris
domū tuā causa faciēdi aliqd: & eūdo prius
inuenis

uel uides auē uel hoīem paufantē ante te in
 finiftra parte tui: & iftud est tibi malū signū
 fup negotio. Viaran est auguriū quādo hō
 uel auis fuo itinere uel uolatu ante te tranfit
 ueniens a dextera parte tui: & tēdens in fini/
 ftrā euanefcit: iftud ē tibi bonū signū fuper
 negotio. Confernoua est augurium quādo
 prius inuenies hoīem uel auē eūtem uel uo/
 lantē: & fe repaufet ante te in dextera pte tui
 uidente te: & iftud est tibi bonū signū fuper
 negotio. Conferuetus est augurium quādo
 prius inuenis uel uides hoīem uel auē fe re/
 paufantem in dextera parte tui te uidente: &
 iftud est tibi malum fignum fuper negotio.

Scimasarnoua est auguriū quādo tu uides
 hoīem uel auē post te & te cōfequi & trāfire
 te: & āte q̄ pueniat ad te uel tu ad eā: alicubi
 fe repaufet te uidente in dextero latere tui: &
 tunc est bonū signū fuper negotio. Scima/
 faruetus est auguriū quādo tu uides hoīem
 post te uel auē paufantē ita q̄ fit tibi dextero
 latere: iftud est tibi malū signū fup negotio.

Scaffarnoua ē auguriū quādo uides post te

hoiē uel auem: & ante q̄ perueniat ad te & tu ad eā i loco repaufet te uidente significat bonū signū sup negotio. Scassaruetus ē auguriū quādo uides hoiē praterire uel auē i loco paufantē ita q̄ sit tibi i sinistro laterē tui est tibi malū signū sup negotio. Emponēth est auguriū quādo hō uel auis uenit a latere sinistro tui & transit ad dextrā: nec eā uides repaufare sed euanescit a te tūc est tibi bonū signū sup negotio. Harrenan ē augurium quādo hō uel auis a dextro latere tui uadit i sinistrū trāfiens post tergū tui & eā uides alibi repaufare: tunc ē tibi malū signū super negotio. Vt autē singula quæ diximus euidētius itelligātur libri auguriorū hęc ponimus in exemplo.

De notitia Sternutationis. Cap. lviij.

f Ternuto. tas. Xbū ē: & significat sternutare: Et hęc sternutatio huius. nis. ipse idē actus est q̄ dī sternutatio. Nec aliud ē sternutatio q̄ fumofitas uaporū q̄ ascendit in caput usq; ad cerebrū. Et cū ibi seper plus abūdēt nociua q̄ iuuatīa a natura depellitur & cadendo

& cadēdo exit ī ictu p nares & p os. Pot aut
uetari sternutatio ne fiat quādo sentitur cō/
tingere: Si oculi parꝫ fricētur confesti cessat:
& aīali tūc caput purgatur a malis uaporibꝫ:
ut domus a fumo quādo expellitur a uento.

Quid aut una sternutatio uel duæ boni uel
mali significet hic ponā exēplū. Dū.n. aliqꝫ
hō cogitauerit aliqd sup aliquo negocio ēpti
onis uēditōis uel ītellectus &c. & fecerit duas
sternutatōes uel q̄ttuor aut alibi p alterā fa/
ctā fuerint: confestim se leuet si sedeat: & si
stat in pedibꝫ se moueat & īcipiat ire cā com/
plendi negociū siue ītromittēdi: q̄ p̄spabitur
ī eo. Et si fecerit ultra quattuor sternutatōes
nō p̄tinet sibi sup facto: cū sit sub dubitatōe
sciēdi ueritatē nisi illud uideat adhuc p aliud
signū. ut obuiationis signo &c. Si uo fece/
rit unā sternutationē uel tres oīno delinquat
oīa tā in dicendo q̄ in faciendo: eo q̄ de facto
nō possēt peruenire ad bonū finem: nec cito
nec facile. Item si duo hoīnes quasi in uno
momento fecerint duas sternutationes: idest
quilibet eorum fecerit suam sternutatōem:

tunc ei est bonū signū faciēdi aliquod p̄posi-
tū ī certo facto. unde statim īcipiat negociū:
& p̄sperabitur in gressu maris causa negocia-
tionis & ēt p̄ terrā. Duæ sternutatiōes ei bo-
nū signū significant: & econuerso: ut de una
uel tribz. Itē cū qs recēter uenit in locū una
sternutatio ei bene significat: & ecōuerso: ut
duæ uel quattuor &c. Itē una sternutatio ī
aliqua nocte facta p̄ quēq̄ de familia domus
bonū significat: ut lucrū &c. Duæ No malū
ut dānum &c. Verū est q̄ ille q̄ sternutat re-
cipit partem significatōis hac cōditione q̄ cæ-
tera participabūt cū eo de illo euentu. Item
si duæ sternutatōes fiāt oī nocte ab aliquo &
illud cōtinetur p̄ tres noctes signū est q̄ aliqs
uel aliqua de domo morietur: uel aliud dānū
domui contiget uel maximū lucrum. Item
in introitu domus siqs nouiter hēat unā ster-
nutationem tute intret eā hītaturus. Si uero
duas exeat: & eā non habitet. Item homine
iacente in lecto suo si uigilauerit & fecerit u/
nā sternutationem est sibi signum malū in/
firmitatis uel dāni. Si No dormiat & fecerit
unam

55
unam sternutatōem peius significat: ut gra/
dem tribulatōem: mortem p̄sonæ: uel ipedi/
mentū grauissimum: aut reꝝ pditiōem. Si
Nō aliq̄s in lecto iacendo duas fecerit sternu/
tatōes & uigilet signū est bonum & lucri uel
sanitatis &c. Sed si dormiebat tūc ē melius.
Et si omni nocte duæ fiāt sternutatōes usq; ī
tertiā noctem tunc est signum optimū aut ī
lucro aut ī alio honoꝝ &c. Item si aliq̄s tota
die iuerit ut mercator & p̄grinus aut partim
ī die: & repausauerit ī aliquo hospicio: & ibi
repente faciat duas sternutatōes locum mu/
tet & uadat in aliud hospitium eo q̄ p̄spabit
alioq̄n aduersabitur. Item cum q̄s petendo
aliq̄d causa op̄adi eā rem uel tetigerit & ha/
buerit unā sternutatōem: cōfesti discedat de
loco illo: & p̄mittat oīa illic: & alibi tentet: &
tunc inde p̄spabitur aliquātulum. Et si ha/
buerit duas sternutatōes tollat ipsā secure:
& eā rē non p̄mittat: nec āplius differat. Itē
siq; post pactum factum nup̄ de aliquo unā
sternutatōem fecerit: tunc ei significat q̄ oīa
ī pacto stabunt firma. Si Nō tres fecerit pa/

ctū non seruabitur. Itē si quis sūmo mane
in die lunæ cū de lecto leuauerit hūerit unā
sternutationē significat q̄ totā ebdomadā ha
bebit p̄sperā lucro uel alia consolatione. Si
Xo duas hūerit totū contrariū erit. Itē si q̄s
pdiderit equū anulū &c. & exiens domū su
am causa quarendi: & in exitu nup habuerit
unā sternutationē significatur ei rē suā recu
perare. Si uero duas hūerit nunq̄ rē adinue
niet. Itē die dnico sūmo mane cū q̄s se leuat
de lecto tres sternutatōes hūerit ei bonum si
gnificat. Vna uero malū significat. Itē ante
prandium uel cōnā quasi uolens icipe come
dere duas sternutatōes fecerit bonum signi
ficat. una uero malum. Vir ifirmus iacēs in
lecto si timeat & diffidatur & hēat unā ster
nutationē signū est mortis. Si Xo duas eua
det. Mulier grauit̄ ifirma si i lecto hūerit
unā sternutationem est sibi signū liberatōis.
Duæ Xo mortē significāt.

Nunc incipit tertia pars: in qua continētur
capitula Phisionomiæ i specie utriusq; sexus
uiri & mulieris. Cap. lviij.

Ad par

56
D particulas quidem corporū utri/
a usq; sexus uidelicet uiri & mulieris
penitus reuertētes secundū seriem

formæ cuiuslibet psonæ in omni statu sui dici
mus q̄ phisionomia est igeniosa sciæ naturæ
p̄ quā cognoscitur virtus & uitiū cuiuslibet
aialis. Et qm̄ mēbroꝝ quædā sunt simplicia:
ut lingua cor &c. quædā v̄o cōposita: ut ocu
lus nasus &c. Idcirco dicimus q̄ multa sunt
signa quæ simul uiuunt: sōnia quoꝝ dāt iu
diciū sapienti. Et ideo sciēdum est q̄ mul
tiplex est differētia iter uirum & mulierē ca
dēs ī iudicio sciæ quæ d̄r phisionomia. Quā
accipiēda est pprie in uiro: & īproprie ī muli
ere. Causa est quia uir in omni cōpositione
ipsā plenius apprehendit q̄ mulier: ut euidē
ter apparet in sciētia canonū qui sunt īfra p
modum capituloꝝ. & ob hoc dicimus q̄ pro
uiro itelligatur pprie iudiciū uniuscuiusq;
capituli: & pro muliere īproprie: compato
tam̄ itellēctū ipsoꝝ ad idē. Quare magnum
igenium debet adhiberi cōprehēsiōib; oīum
quæ sunt necessaria huic sub ui collectionis

prius q̄ iudiciū p̄teratur utriusq; sexus: si ca/
sus euenerit in aliquo iudicādi. uideamus. n.
uirū in facie consimilē mulieri: quē cū sagaci
ter aspexerimus sic & sic iudicamus de illo:
& ita de cæteris partib; corporis ut māus &c.
Videmus ēt mulierem ī facie: & hæc erit car/
naliter similis uiro sola dispositione mēbroꝝ
.s. tā alterar; partiū corporis ut manus &c. q̄
faciei: nunq̄d iudicamus de illa quēadmodū
de uiro possumus iudicare: nequaq̄: sed ali/
ter & debilius p̄ eo q̄ cōplexio mulieris ual/
de distat a mera rōe & cōplexione uiri ī oib;.
nisi ī uno modo q̄ dī cōis eē. Sed de cōi duæ
ptes attribuūtur uiro & tertia mulieri. Vnde
uolētes ordinē oīum & singuloꝝ p̄tiū mēbroꝝ
retinere: a Capite nūc icipieūs p̄cipaliter: &
ponemus rubricā unicuiq; p̄ti totius corporis
humani: & nō alterius aīalis: ut opus n̄m sit
facilius oīni lectori. Et cōnumeratis oib; mē/
bris p̄riculariter a sūmo capite usq; ad plātas
pedū finieūs ip̄m opus cū auxilio dei: q̄ de ni/
hilo cuncta creauit: & discreuit: solus guber/
nās oīa: & disponens magno regimie sapiæ:
quæ nō fallitur. De ca/

De Capillis. Cap.lix.

57
c Apilli plani & extensi & in colore albi
uel blundi si sint subtiles & molles si/
gnificāt hoīem naturaliter timidū corde: de/
bilē uirib;: pacificum in societati;: ubiq; con/
uenientē & māfuetū. Capilli grossi & ericii
ac breues significāt hoīem naturaliter fortē:
securum: audacē: i;getum: uanum: sape fal/
lacē: cupidū pulchro;: & plus simplicem q̄
sapientem licet fortuna ei faueat. Cuius ca/
pilli sunt multum crispī significāt hoīem du/
ri īgeni;: aut multā simplicitatis: siue utrūq;

Cuius capilli sūt multi sup tēpora faciei &
sup frontē: q̄b; frons ualet iudicari pilosa si/
gnificāt hoīem simplicē: uanum: luxuriosum:
cito credentē alteri: in moribus & loquela ru/
sticalis & grossi ingenū. Cuius capilli sunt
multum ericii & eleuati & cesareæ ex sua tor/
tuositate significāt hoīem ualde simplicem:
audacem: supbum: durā capacitatis: uelocis
iræ: mendacem: luxuriosum: maliciosum: in
malo præsumptuosū. Cuius capilli ī āgulo
frontis sunt ualde ericii & omnes eleuati uel

parti ex eis sitq; frons calua significāt hoīem
simplicē & partim malitiosum cū sagacitate
mōr. Cuius capilli sūt multi. i. spissi p totū
caput significāt hoīem luxuriosū: & bonæ di
gestionis: uanū: uelocis crudelitatis: pigrū in
agendis: malæ memoriæ: cupidū multorū: ac
infortunatū. Cuius capilli sunt rubei signi
ficant hoīem inuidū: uenenosū: fallacē: sup/
bū: & maliloquū. Cuius capilli sunt ualde
blundi significant hoīem conuenientē ad oīa
amantē honorem: & uanagloriā habentem.

Cuius capilli sunt ualde nigri significāt ho
minē conuenientē ad oīa plus ad bonū q̄ ad
malū: in officio & opere studiosū: secretum:
fidelem: & non bene fortunatū. Cuius ca/
pilli sunt quasi albi uel glauci significant ho
minē bonæ conditionis & cōuenientē ad oīa:
timidū: uerū: debilē: boni ingenii: tene/
ræ capacitatis: durā ac crudelem fortunā ha/
bentē. Cuius capilli sunt mediocres ī quan
titate & colore significant hoīem conuenien/
tem & plus tendentē ad bonū q̄ ad malum:
amatē uitā pacificā: mūditiā & bonos mores

Cuius

58
Cuius capilli t̄p̄e iuuentutis sunt cani uel ē
caluicies significāt hoīem mouentē s̄ape ad
luxuriā: uanū: audacem: instabilē: loquacē.

De Fronte. Cap. lx.

F Rons multū eleuata in rotundū signi-
ficat hoīem liberalē amicis & notis: la-
tū: boni intellectus: alteri tractabilē: & mul-
tis gratis uirtuosum. Cuius frons est plana
pelle & osse & non cōtinens rugas significat
hoīem ex facili litigātem. uanū. fallacē. plus
simplicem q̄ sapientem. Cuius frons est ni-
mis parua ex omī parte significat hoīem sim-
plicē. cito irascibilem. facilis crudelitatis. cu-
pidū reꝝ pulchraꝝ. curialem. Cuius frons ē
bene rotunda in angulis tēporū. ut ossa quasi
appareāt & nuda pilis significat hoīem boni
ingenii & clari intellectus. multæ audaciæ. in
malo magnanimū. cupidū pulchroꝝ mūditi-
oꝝ & honoris. Cuius frons est cuspidā ī an-
gulis tempoꝝ ut ossa quasi foris p̄maneant.
significat hoīem uanū & īstabilem. ī oibꝝ de-
bilem. simplicē. & teneræ capacitatis. Cuius
frōs est ī tempoꝝ q̄ si conflata grossitudine

carnis. s. q̄ hēat maxillas carne plenas signifi-
cat hoīem multi animi: supbum: iracundum
& grossi ingenii. Cuius frons est rugosa &
decliuus a medio ut sit quasi duplex in facie
nasi siue hēat uallē siue non significat hoīem
simplicem. magnanimum. magni ingenii. &
crudelis fortunæ. Cuius frons est magna ex
oīi parte & aliquantulum rotūda ubiq; ac
nuda pilis uel calua parū uel satis significat
hoīem audacem. boni igenii & itellectus. sa-
gacem. malitiosum. magnaium. magnæ iræ.
non bene legalem. & ideo facile mendacem.

Cuius frons est ualde longa & alta ī rotun-
dum ita q̄ facies vsus mentum sit figurata ī
acutū significat hoīem simplicem. debilem.
conuenienter legalem. & crudelis fortunæ.

De Ciliis. Cap. lxi.

c Illa artuata multum & quæ frequenti
motu eleuātur ī altū significāt hoīem
supbum: aiosum. uanagloriosum. audacem
minacē. cupidum pulchroy. & cōuenientem
ad utraq;. Cuius cilia sunt deorsū declinata
cū alteri loqtur uel altey ituetur q̄si latenter
sub eis

sub eis significant hoïem ualde malitiosum
 uel fallacem: mendacē: pditorem: tenacē: pi-
 grū: secretū: pauciloquū. Cuius cilia sūt ra-
 ra a pilis significāt hoïem simplicē: uanū: de-
 bilē: cito crudelē: & in societate satis conue-
 niētem. Cuius cilia sunt naturaliter plicata
 deorsum ut q̄si sint crispa significant hoïem
 inuerecundū: pigrū: suspiciosū: tenacē: inui-
 dū: & ī multis facile seductorē. Cuius cilia
 sunt ualde breuia & in colore alba uel blūda
 significāt hoïem quasi ad oīa conuenientem
 debilem: timidū: facile ac cito alteri credentē
 & conuertibilem.

De incerciliis. Cap. lxii.

i Ntercilia significāt hoïem tenacē: inui-
 dū: secretū: sagacem: ualde cupidum
 pulchroꝝ: uanæ fortunæ: & plus crudelis q̄
 delectabilis. Cuius itercilia sunt lōga ualde
 significāt hoïem aliquantulū duræ capacita-
 tis: subtilis intellectus: magnæ audaciæ: mul-
 tæ fidelitatis: & amicitiaē claræ & pfectæ.

De Oculis. Cap. lxiii.

o Culi magni. i. grossi & multæ apitōnis

h

significant hoïem frequenter pigrū: quādoq;
audacē: iuidū: partim uerecundū: & partim
non secretū: conuenientē: tenacē: uanū: leui/
ter mendacem: magnæ iræ: malæ memoriæ:
grossi ingenii: & parui itellectus: & minus sa/
piētē q̄ se reputet scire. Cuius oculi sunt
in capite quasi absconsi. i. concaui intus & lō
ginq̄ uisus significāt hoïem suspiciosum:
malitiosum: magnæ iræ: puerſi moris: ualde
memorē: audacē: crudelē: facile mendacem:
minacē: uitiosum: luxuriosū: supbū: inuidū
& seductorem. Cuius oculi foris ualde præ
eminēt significāt hoïem simplicē aut stul/
tū: parum uerecundū: aliquātulum largū: fa/
cile seruitialē: grossi itellectus & igenii: cito
conuertibilē ad utrunq;. Cuius oculi acute
intuentur & studiosē ciliis declinatis signifi/
cāt hoïem malitiosū & multotiēs seductorē:
falsariū: sæpe mendacem: inuidū: tenacem:
secretū: ipium: nec bene legalē. Cuius oculi
sunt parui & rotundi conueniēter significāt
hoïem uerecundū: debilem: simplicē: cito cre/
dētē dicta alterius: grossi ingenii: tardi itellectus
& fre/

& frequēter crudelis fortuna: liberalē alteri:
 & conuenienter uerecundum. Cuius oculi
 sunt obliqui significāt hoīem fallacē: sagacē
 tenacem: iuidum: iracundū: mēdacem: & in
 multis malitiosum. Cuius oculi sūt uarii &
 intuitu uagi significant hoīem saepe mēdacē
 uanū: simplicem: luxuriosū: seductorē: cito
 alteri credentem: iuidum: aīosum: cupidum
 pulchroz: & facile cōuertibilem ad utrunq;.

Cuius oculi saepe cōniuent: & mouētur āte
 & retro significāt hoīem luxuriosū: instabilē
 saepe mendacē: facile falsariū: pditorē: ifide/
 lem: præsūptuosum: & durū ad credendum
 alteri. Cuius oculi in albedine aliquātulum
 sunt citrini significāt hoīem simplicem: saepe
 mendacē: uanū: fallacē: saepe luxuriosū: infi/
 delē alteri: & cōuenienter secretū: ualde sui
 sensus: & magnæ ira. Cuius oculi sūt multi
 motus aut duri siue tardi intuētes tam acute
 cū reclinacione carnis ciliorz significāt hoīem
 ualde malitiosū ī multis: uanū: pigrū: mēda/
 cē: ifidelē: iuidiosū: & rixosū. Cuius oculi sūt
 quasi rubei uel uitiosi lachrymis uel sāguine

significat hoïem iracundū: supbū: dedigno /
sū: crudelem: inuerecundū: infidelem: men /
dacem: uanū: simplicem: teneræ capacitatis:
seductorem: & ex facili pium. Cuius oculi
sūt ualde grossi quasi similes oculis bouum
significat hoïem simplicē: tardi intellectus:
malæ memoriæ: & grossi nutrimenti. Cuius
oculi sunt in forma mediocres tendentes ad
nigredinem significant hoïem conuenienter
pacificū: mansuetū: legalē: ingenii boni: ma /
gni itellectus: & cōueniēter alteri seruitialē.

De Naso. Cap. lxxiiii.

n Asus longus & aliquantulū subtilis si /
gnificat hoïem audacē: curiosū ī factis
iracundū: uanū: cito conuertibilē ad utrūq;
debilem: & ex facili credentē. Cuius nasus
fuerit longus & extēsus habens punctā deor
sum declinatā significat hoïem sagacē: secre
tū: seruitialem: & conuenienter alteri fidelē:
probū in agendis & supplātaneum. Cuius
nasus fuerit simus significat hoïne īpetuosū
uanū: mendacem: luxuriosum: debilē: instā
bilem: cito alteri credentem & cōuertibilem
ad utrūq;

ad utrūq;. Cuius nasus fuerit ī medio latus
& declinet ad sūmitatē sui significat hoīem
facile mendacē: uarium: luxuriosū: v̄bosum
& crudelis fortunæ. Cuius nasus fuerit un/
diq; grossus & bene longus significat hoīem
cupidū oīum pulchroꝝ: ī bonis simplicem: ī
malis sapientē: cōuenienter bene fortunatū:
fictuosum in eis qua cupit: secretū: & ualde
minus sciētē q̄ se scire reputet. Cuius na/
sus fuerit ualde acutus ī puncta & mediocris
īter longum & curtum grossum & subtilem
significat hoīem cito irascibilē: ualde sui sen/
sus: facile rixosum: & dedignosū: sagacē: de/
bilē: malitiosū: seductorē: minacē: & memo/
rem. Cuius nasus fuerit ualde rotundus in
extremis & cū paruis narib; significat hoīem
sup̄bū: grossi nutriūti: cito credentē: uanū:
largū & fidelem. Cuius nasus fuerit nimis
longus & in puncta plus subtilis q̄ grossus &
cōuenienter rotundus significat hoīem in lo/
quendo audacem: in agendis probum: facile
iniuriosum: fallacem: inuidum: tenacem: in
fide secretum: cupidū alieni: & multis modis

latenter malitiosum. Cuius nasus fuerit re/
tortus & curuatus in sursum & longus cōue/
niēter habens punctā grossā significat hoīem
audacē: supbū: tenacem: inuidū: cupidum:
iracundū: luxuriosum: mendacem: seducto/
rē: uanagloriosum: ifidelē: rixosum. Cuius
nasus fuerit in medio ualde eleuatus signifi/
cat hoīem saepe mēdacem: uanum: instabilē
luxuriosū: cito credentem: iportunū: ingenii
boni: grossi nutrimenti: & plus simplicem q̄ sa/
piētem: & malitiosum. Cuius nasus fuerit
qualitate rubicundus ultra omnem speciem
ceterorū significat hoīem auarum impiū: te/
nacem: luxuriosum: supplātanē bonitatis:
grossi nutrimenti & ingenii: tenerā capacita/
tis. Cuius nasus fuerit cōuenienter grossus
undiq; & sup punctā planus aliquantulum
significat hoīem satis pacificū: māsuetū: fide/
lem: laboriosum secretū: & boni intellectus.

Cuius nasus fuerit sup punctam aliquan/
tulum pilosus & undiq; grossus conueniēter
& i iunctura frontis parum subtilis significat
hominē bonæ conditionis in omnibus: & cō/
uertibilē

62

uertibile facile ad utraq;. Cuius nasus fue-
rit ubiq; grossus nares habens latas significat
hominem grossi ingenii: & plus simplicem q̄
sapiētem: mendacem: fallacem: subdolum:
rixosum: luxuriosum: inuidum: & uanaglo-
riosum.

De Naribus. Cap. lxxv.

n Ares nasi strictæ ac subtiles significāt
hominem habētem paruos testiculos:
sagacem: dedignosum: mendacem: fidelem
uanagloriosum: cupidum pulchrorum: in a/
gendis modestum. Cuius nares fuerint ma-
gnæ & amplæ significant hominem habentē
magno testiculos: luxuriosum: proditorem
uanum: falsum: audacem: mendacem: inui-
dum: cupidum: grossi ingenii: tenacem: pa-
timidum. Cuius nares fuerint ualde obtu-
sæ significant hominem insipientem: uanū:
mendacem: superbum: asperæ fortunæ: &
bellicosum.

De Ore. Cap. lxxvi.

h iiii

o Smagnū & latum ex claufura & ape/
ritione significat hoīem audacem: iue/
recundū: facile bellicosum: mendacē: & bosū
nouigerulū: comestorē: imūdū: grossi igenii
tenacem: & ualde isipientē. Os cuius fuerit
parua claufura & aperitio significat hominē
pacificū: timidū: fidelem: secretum: tenacē:
largum: & recundum: doctrinalem: & parum
comedētem. Cuius os fetet flatu significat
hoīem in epate uitiosum: saepe mendacē: ua/
num: lassiuum: fallacem: tenerā capacitatis:
grossi itellectus: seductorem: iuidū: cupidū
alieni: & conuenienter alteri largū: nouigeru
lum: cito credentem: & plus simplicem q̄ sa/
piētem. Cuius os redolet flatu significat ho
minem cōuenientem: sapientem: in dādo &
retinendo sagacē: secretū: cupidū pulchroꝝ:
fidelē: cito credentē & cōuertibilē ad utraq;

De Labiis. Cap. lxxvii.

l Abia oris ualde grossa uel nimiū reuo
luta foris significāt hoīem plus simpli
cem q̄ sapientem: cito credentē: grossi nutri/
menti: & conuenientem ad utraque. Cuius
labia

63
labia fuerint cōuenienter subtilia & non mul-
tū foris retorta significant hoīem discretū in
oībus : secretum : sagacem : iracūdū : & multi
igenii. Cuius labia fuerint bene colorata &
plus subtilia q̄ grossa significāt hoīem bonæ
conditōis in oīb; & cito cōuertibilē ad utrūq;
& citius ad uirtutes q̄ ad uitia. Cuius labia
nō sunt bene æqualia in oīni ita q̄ unum sit
maius altero significant hoīem plus simplicē q̄
sapientem : grossi ingenii : tardi intellectus : &
uariæ fortunæ.

De dentibus. Cap. lxxviii.

d Entes parui & debiles i opere & rari &
curti significāt hoīem debilem : boni i/
genii : teneræ capacitatis : māsuetū : legalem :
fidelem : secretū : timidum : uitæ breuis : & ad
utraq; cōuenientem. Cuius dentes nō sunt
sibi æqpollentes quātitate & situ gīgiuay ita
q̄ qdā sūt stricti qdā lati : qdā rari qdā spissi
significāt hoīem sagacem : igenii boni : auda/
cem : dedignosū : iuidum : & facile cōuertibilē
ad utraq;. Cuius dentes sunt ualde longi &
quasi acuti & aliq̄tulū rari & fortes in opere

significāt hoīem iuidū: ipiū: gulosū: audacē
quasi iuerecundū: mendacē: falsū: ifidelem:
& suspiciosū. Cuius dentes sunt citrini uel
bruni siue sūt curti siue lōgi significāt hoīem
plus stultū q̄ sapientē: grossi nutrimenti: cito
credentē: turbidi itellectus: s̄ape fallacē: mē/
dacem: iuidū: cupidū alieni & suspiciosum.

Cuius dētes sunt grossi & lati siue declinēt
foris siue intus siue sint rari siue spissi signi/
ficāt hoīem uanū: lassiuū: grossi nutrimenti
cito credentē: simplicem: fallacem: mendacē:
& teneræ capacitatis. Cuius dentes sūt for/
tes & spissi significāt hoīem longæ uitæ: cupi/
dū pulchros: duræ capacitatis: grossi īgenii:
magnanimū: multū sui sensus: nouigerulū:
& cito credentē. Cuius dentes sunt debiles
parui rari & exiles significāt hoīem debilem
breuis uitæ. sagacē. capacitatis bonæ. cito cre/
dentem. cōiter. ꝛecūdū. tractabilem. māfue/
tū & legalem. Cuius dentes sunt fortes &
spissi significāt hoīem lōgæ uitæ: luxuriosū:
cōedonē. audacē. fortē. discretū. & sui sēfus.

De Lingua. Cap. lxxix.

Lingua

l Inguā nimis uelox ad loquendū signi-
 ficat hoīem plus simplicem q̄ sapientē
 grossi īgenii. mali intellectus. cito credentem
 & facile conuertibilē ad utraq;. Cuius ligua
 balbutit loquendo significat hoīem ualde si-
 plcem. uanū īstabilem: iracundū: cito ab ira
 conuertibilem. seruitialē. & deb. lē. Cuius li-
 gua est ualde grossa & aspa significat hoīem
 sagacē. malitio. ū. cōuenienter seruitialē. ual-
 nū. dedignosum. secretū. pditorem. nouige-
 rulū. timidū īpium. cōuenienter sufficiētem
 multoꝝ. Cuius ligua est subtilis significat
 hoīem sagacem. īgeniosum. facile timidum.
 cito credentem atq; cōuertibilē ad utrunq;.

De Flatu Cap. lxx.

f Latus multus significat hoīem multi
 spiritus. & econuerso. cuius defectus ē
 duplex: aut ex paruitate pulmōis: aut ex ui-
 tiositate toracis. Et ideo aīal multi flatus est
 multæ fortitudinis & multi potus.

De Voce. Cap. lxxi.

u Ox grossa ī sono significat hoīem fortē
 audacē. supbū. luxuriosū. comedonē.

ex facili bellicosum: ualde sui sensus: mendacem: fallacem: secretū: iracundū: clamorū iuidū. Cuius uox est subtilis & debilis p̄o flatu significat hoīem debilem: timidū: itelle ctus boni: sagacem: pauci cibi. Cuius uox ē clara & bene expedita ī sono significat hoīem cōuenienter p̄uidum. ueracem. sagacē. īgeni osum. mendacē. uanagloriosū. & cito creden tem. Cuius uox est solida ī cantu significat hoīem cōuenienter fortē. intellectuātū. cau tum. tenacē. cupidum alieni. & ingeniosum.

Cuius uox est tremula significat hoīem in uidū. suspiciosū. uanagloriosū. pigrū. debile & timidū. Cuius uox est ualde alta in tono significat hoīem fortē. audacē. iūriosū. & sui sensus. Cuius uox est ualde aspa siue in cā tu siue in loq̄la significat hoīem grossi īgenii intellectus & nutrīnti. Cuius uox nimis re sōat uel īpedita catarris &c. significat hoīem plus sīplicē q̄ sapientē. grossi nutrīnti: uanū īstabilē. facile timidū. mendacē. & cito credē tem. Cuius uox ē mitis & plana & grata au ditori significat hoīem pacificū. secretū. timi dum. tenacē. iracūndum. & ualde sui sensus.

65
Cuius uox incipit a graui & finit in altū si-
gnificat hoīem iracundū: ipetuosū: audacē:
& tutū. Cuius uox in uocatione alterius so-
nat mollis significat hoīem debilem: māsue-
tū: tenacem & sagacem. Cuius uox in uoca-
tione alterius ē acuta & alta significat hoīem
tutū: iracundū: audacem: sagacē: malitiosū:
& satis supbū. Cuius uox est dirupta alta
& placabilis significat hoīem timidum: & ex
facili uanū: aiōsū: cito credētē: & luxuriosū.

De Rifu. Cap. lxxii.

r Ifus abundat in ora stultorū & habenti-
um splen magnā: & ecōuerso. Cuius
bucca ex facili ridet significat hoīem simpli-
cem: uanū: instabilem: cito credentem: grossi
igeniū & nutriūti: seruitialem: & nō secretū.

Cuius bucca raro ridet & breuiter significat
hoīem stabilem: tenacem: sagacem: clari itel-
lectus: secretū: fidelem: & laboriosū. Cuius
bucca duræ mouetur ad ridendum significat
hoīem sapientem: ualde sui sensus: sagacem
igeniosum: patientem: tenacem: studiosum
suæ artis: iracundum: supplātaneū. Cuius

bucca facile ridet : & ridendo sæpe tuffit uel
offitat aut torquet caput significat hoïem ua
riũ: inuidũ: cito credentem & conuertibilem
ad utrunq;. Cius bucca ridendo torquetur
cũ derisione alterius significat hoïem arrogã
tem: falsum: tenacẽ: iracundum: mendacem
& aliquãtulũ proditorem .

De Mento. Cap. lxxiii.

m Ento ãplus & grossus carne multa si
gnificat hoïem pacificũ: mediocris ca
pacitatis: grossi igenii: legalem: secretũ & fa
cile cõuertibilem ad utrunq;. Cuius mēto ē
acutus & conuenienter plenus carne signifi
cat hoïem boni itellectus: alti cordis: & satis
laudabilis nutriĩti. Cuius mento est quasi
duplex quadã ualle significat hoïem pacifi
cũ. grossi igenii. uanũ. cito credentẽ. cõueniẽ
ter alteri seruitialẽ. & ualde supplantaneũ. &
secretũ factorũ . Cuius mento est acutus &
subtilis carne significat hoïem audacẽ. belli
cosum. irascibilem. dedignosũ. timidũ. debi
lem & aliq̄tulũ seruitialem. Cuius mento ē
recuruus cũ ualle i iũctura maxillarũ & carne
macer

66
macer q̄si acutus significat hoīem pessimū.
sīplicem. audacem. supbū. minacē. iuidum.
tenacem. fallacem. cito irascibilem. iracundū
p̄ditorem. furem. & supplātaneum.

De Barba. Cap. lxxiiii.

b Arba nascit̄ uiro ultra. xxiiii. añū pau/
latim de die ī diem. & tunc nascitur fe/
mur extra sexū. Et est sciendum q̄ tales pili
p̄creantur de supfluitatibꝫ ciboz. fumositas
quoz supascēdit usq; ad p̄tes maxillaz uelut
fumus ad foramia camini. Et cū āplius non
iueniāt meatus aptos q̄bꝫ bene ualeāt supius
ascendere. sic ide exeunt ī modum piloz qui
dicuntur pili barba. Mulieres pene om̄s ca/
rent barba ī maxillis. Et est sciendum q̄ om̄s
humores ī q̄bꝫ ī uiris barba gn̄ratur. ī mulie/
ribꝫ menstruū. qđ est eis quodā meatu & mo/
tu atatis lunæ. quādoq; semel ī mēse. & quā/
doq; bis. cuius exitus dī esse fluxus siue sup/
fluū. Istud x̄o cōtingit quādo mulier nō est
grauida iā trāsacta. xii. annos. & hoc m̄struū
q̄doq; ei ī lac trāsmutatur itra māmas. Verē ē
q̄ hi hūores ita subtiles ex natura calidi sunt

q̄ ex eis q̄si oriuntur pili aliquādo ī maxillis
mulieris & pprie circa os ubi magis abūdat
calor: & hęc mulier dī esse barbata. Scien/
dum q̄ talis mulier est ualde luxuriosa pro/
pter calidam sui cōplexionem. Est ergo fortis
naturæ & uirilis conditionis. Mulier v̄obe
ne munda a pilis & præcipue circa os secun/
dum phisionomiā dī esse bonæ cōplexiōis. s.
timida: pauida: uerecunda: debilis: mitis: &
obediens. & ecōuerso barbata. Item dicius
q̄ ī maxilla faciei aut habet barbā aut nō hēt
quæ si habet iā dictum est: sed si non habet
aliqd barbæ hoc prædicendum est: q̄ nō ha/
bens aut nō est adhuc ī atate habēdi: aut est
ppria causa qua nunq̄ pōt exire. Puer non
habet barbā eo q̄ nō est natura tā potens ad
huc neq̄ tā matura q̄ possint porri maxillaz
apiri: & idem itelligendum est de puella rōne
menstrui ppter lunā loco barbæ. Cuius bar
ba est bene ordiata siue cōposita & spissa pi/
lis significat hoīem bonæ naturæ & ratiōnalis
cōditionis ad oīa scdm̄ coniunctum & datos
mores pducte: & ecōuerso. De illis q̄ habēt

67
eā male cōpositā: ut patet ī eunucis: q̄ postq̄
pdiderint ābos testiculos ualde trāsmutātur
a natura uiroꝝ in naturā mulierum.

De Facie. Cap. lxxv.

f Acies quæ saepe sudat ex facili motu si
gnificat hoīem calidæ naturæ: uanum:
luxuriosū: bene comedentē: & grossi ingenii
ac nutrimenti. Cuius facies ē ualde carnosa
significat hoīem timidū: cōuenienter latum
largū: discretū: luxuriosū: malæ memoriæ: ci
to credentē audita: & bene legalē alteri: īpor
tunæ uolūtatis ī optato: inuidū: & satis cōuer
tibilē ad utraq; & ualde præsūptuosū. Cu
us facies ē macilenta significat hoīem sagacē
fatigabilē: itellectus boni: plus crudelē q̄ piū
tēneræ capacitatis: & dedignosū. Cuius est
facies minuta ualde & rotunda figuraliter si
gnificat hoīem simplicē: timidū: debilē: grossi
nutrimenti: malæ memoriæ. Cuius facies ē
similis ebrioso significat hoīem bibentē uinū
bonū: luxuriosū: uanū: fortē: & ex facili īebri
atur. Cuius facies irascibili assimilatur cito
& ex facili irascitur & tenet iram diu. Cuius

facies est longa & macra significat hominem
ualde audacem lingua & facto : simplicem :
rixosum : supbū : iniuriosum : fallacem : durū
moribus : piū : & conuenienter luxuriosum .

Cuius facies est cōis inter longā & rotundā
macrā & crassam significat hoīem conueniē
tē ad omnia tamen citius in bono q̄ i malo .

Cuius facies ē ualde crassa & lata significat
hoīem simplicē plus q̄ sapientē : grossi ingenii
tardi intellectus : hebetē in agendis : saepe ua/
nagloriosum : credētem : conuertibile ad oia :
luxuriosum : uanū : obliuiosum : in malo fal/
sum : detractorem : & supplantaneū . Cuius
facies est ualde plana : sine tumore ualde ele/
uato significat hominem bonæ cōditionis ad
oia : & satis amabilē : alteri feruitialē : cito cre
dentē : non multū sagacem : satis fidelem : &
plus simplicē q̄ sapientē : ac patientē in pace
cōiter graua per aduersā fortunam . Cuius
facies est aliquātulū uallata & plus macra q̄
crassa significat hoīem iniuriosum : inuidio/
sum : fallacē : mendacē : audacē : rixosū : labo/
riosū : grossi ingenii : uanū : ualde simplicem :
& tardi

68
& tardi intellectus. Cuius facies est medio/
cris ad quamlibet dispositionē ceterarū tamē
plus pinguis q̄ macra significat hoīem in ser/
mone ueracē: faciliē: seruitialē: cōiter īgenio/
sū: sagacē: & mēorabilē. Cuius facies ē ual/
de curua & longa ac macra significat hoīem
grossi īgenii q̄si ad oīa bona: simpliciē: tardi in/
tellectus: & non legalem: & ex leui occasione
malitiosum. Cuius facies est latior a frōte
iferius usq; ad iuncturā maxillarū & altior q̄
postea significat hoīem simpliciē: in agendis
& in loquela inuidū: partim timidū: partim
audacem: tenacē: mendacē: uanum: fallacē:
aīosum: rixosum: debilem: grossi nutrimenti:
& mali ingenii. Cuius facies est bene dispo/
sita carne colore & suis partib; ut oculis ciliis
& c. q̄bus fit delectabilis & placida significat
hoīem gn̄raliter bene dispositū ad agendum
uitia & uirtutes. Cuius facies est ī colore pal/
lida significat hoīnē nō bene sanū: ualde ma/
litiosū: proditorem: mendacē: supbū: uanū:
luxuriosū: tenacem: iuidū: præsūptuosum:
grossi nutrimenti: nō bene fidelē neq; legalem.

Cuius facies est bene colorata significat hominem laudabilis dispositiois: in sua complexione latum: cito credentem: alteri conuenienter seruitialem: intellectus boni: & ex facili ad oia conuertibilem.

De Auribus. Cap. lxxvi.

a Vris est hoīs & auricula ceteri aīalis: & unguis est hoīs unguia ceteri aīalis.

Cuius aures sunt magna & grossa significant hominem simplicem uel stolidum: pigrum: grossi nutriti: mala memoria: dura capacitatis.

Cuius aures ualde sunt parua & subtiles significant hominem boni ingenii: intellectus: & sapientia: secretum: pacificum: sagacem: timidum: honestum: mundum: tenacem: recundum: uanagloriosum: aiosum: memoria bona: satis alteri: seruitialem. Cuius aures aliquantulum sunt longa. i. ultra comformam uel amplam extransuerso significant hominem audacem: inuerecundum: uanum: pigrum: insipientem: alteri seruitiale: pauci laboris: & multae comestionis.

De Capite. Cap. lxxvii.

c Aput magnum & bene rotundum ex omni parte

69
parte significat hoīem secretū : sagacem in
agendis : ingeniosum : discretū : magnæ imagi
nationis : laboriosū : stabilē : & legalē . Cuius
caput est habens gulā grossā cū collo q̄ decli
net vsus terrā significat hoīem sagacē : tena
cem : pacificum : secretum : ualde sui sensus :
& stabilem in agēdis . Cuius caput est lōgū
habēs faciem longā & magnā ac deformem
significat hoīem fatuū : malitiosū : uel ualde
simplicem : uanum : cito credentem : nouige
rulū : ac etiā iuidum . Cuius caput est ualde
uolubile hinc & illinc significat hoīem fatuū
simplicem : uanum : mendacem : fallacē : præ
sumptuosum : instabilem : tardi intellectus :
mali ingenii : teneræ capacitatis : aliquantulū
p̄digum & nouigerulum . Cuius caput est
grossum habens latā faciem significat hoīem
suspiciosum : ualde animosum : cupidū pul
chroꝝ : sagacē : simplicem : grossi nutrimenti :
secretū : audacem : & non bene uerecundum .

Cuius caput est grossum & non cōueniēter
formosum habens gulā curtā & collū grossū
significat hoīem ī se satis sapientē : sagacem :

secretum: ingeniosum: stabilis imaginationis:
fidelē: ueracē: & multis tractabilem. Cuius
caput est paruū habens gulā subtilem & lon
gam significat hoīem ualde debilē: insipiētē:
pauci cibi: doctrinalē: & nō bene fortunatū.

De Gula. Cap. lxxviii.

g Vla cādida siue macra aut crassa signi
ficat hoīem uanagloriosum: uanū: ti/
midū: laxiuum: facile mendacem: conueniē/
ter sagacem: magnæ iræ: & diu dedignosum

Cuius gula ē macra & subtilis & in qua ue
næ apparent significat hoīem malæ fortunæ:
debilem: timidū: pigrum: grossi nutrimenti:
cito credentem. & cōuertibilem ad utraq;.

De Collo. Cap. lxxviiii.

c Ollum lōgum significat pedes longos:
& gracile graciles: ēt significat hoīnem
suplicem: nō secretū: timidū: debilem: iuidū
mendacem: fallacem: idoctrinalē: & cito con
uertibilem ad utraq;. Cuius collū est curtū
significat hoīem sagacē: tenacem: fallacē: se/
cretū: stabilem: discretū: iracūdū: ingeniosū
magni itellectus: cōuenienter fortem: amatē
pacem

pacem: dñiū: & omnia timida.

De Spatulis. Cap. lxxx.

70

f Patulæ macræ & minutæ significāt ho
minem debilē: timidū: pacificū: pauci
laboris: cito credentem: & ad oīa cōuertibilē.

Cuius spatulæ sunt latæ & grossæ significāt
hoiē fortem: tenacem: fidelem: grossi inge
nii & nutrīnti: simplicem: multi laboris: satis
comedentem: & libenter stātem ī pace. Cu
ius spatulæ sunt curuæ ad iterius significant
hoiē sagacem: pigrū: secretū: ingeniosum:
& supplantaneum. Cuius spatulæ sūt abra
sæ significāt hoiē simplicem: tenacem: labo
riosum: modestū in oīb; ut lingua & comesti
one: pacificū: cito credētem: & cōuertibilē ad
utraq;. Cuius spatulæ sūt iæquales ut una
ear; sit altera maior significāt hoiē pigrum
tardi itellectus: grossi igenii & nutrīnti: sim
plicem: duræ capacitatis. fidelem. audacem.
tenacem. pditorem. falsū. & nō credentem.

Cuius humeri spallæ sunt ualde eleuati si
gnificāt hoiē aptæ uitæ. morib;. iuidū. sim
plicem. uanū. mendacem. istabilem. audacē

inuerecundum. & rixosum.

De Brachiis. Cap. lxxxii.

b Rachia longa quæ extensione attingunt
genua licet raro cōtingat significāt ho/
miem liberalem. audacem. supbū. ipetuofū
desiderii. debilem. simplicem. cogitamis pauci
& uanagloriosū. Cuius brachia sunt ualde
curta respectu staturæ corporis significāt hoīnē
bellicosū. i. gratū. audacē. iuidū. supbū. factu
osū. & tenacem. Cuius brachia sunt grossa
ossibus neruis & multa carne significāt hoīem
cōuenienter fortē. supbū. cito præsumptuosū.
iuidū. cupidū pulchrorū. & cito credentem.

Cuius brachia sunt p̄gūia & musculosa si
gnificāt hoīem uanagloriosū. cupidū quorū/
dā. delectabilē. & plus insipientē q̄ sapientē in
agendis. Cuius brachia sunt ualde pilosa si
ue sit macra siue crassa & mollis carnis signi
ficāt hoīem luxuriosū. teneræ capacitatis. de/
bilem. multæ suspicionis. & sagaciter malitio
sum. Cuius brachia sunt ualde nuda pilis si
gnificāt hoīem teneræ capacitatis. magnæ iræ
cito credentem. uanum. laxiuū. mendacem :
facile

facile fallacem : sagacem in malo : & debile.

De Manibus. Cap. lxxxii.

71

m Anus mollis carnis macra & longa significat hoïem boni intellectus : tenera capacitatis : ex facili timidū : libenter pacificū satis legalem : discretum : seruitialem : domestica conuersationis : & doctrinalem. Cuius manus sunt ualde grossa ac breues significat hoïem grossi ingenii : simplicem : uanum : mendacem : fortem : laboriosum : fidelem : cito creditem : & breuis iræ. Cuius manus sunt pilosa & grossa pilorum ac digitorum & curuorum significant hoïem luxuriosum : uanum : mendacem : grossi ingenii : & plus simplicem quam sapientem. Cuius manus in digitis curuatur sursum significant hoïem liberalem & seruitialem : capacitatis bona : sagacem : parū inuidum : longa iræ : intellectus boni : & mediocrem inter secretum & non secretum. Cuius manus sunt implicabiles versus extremam partem digitorum significant hoïem tenacem : cupidum : cogitamosum : laboriosum : sagacem : duri propositi : & non cito conuertibile ad credendum audita.

De Pectore. Cap. lxxxiii.

p Ectus grossum & aplum significat hominem fortem: audacem: supbū: tenacem: iracundum: rapacem: cupidum: iuidū: & sagacem. Cuius pectus est strictum & i medio aliquatulum eleuatum significat hominem subtilis spiritus: alti intellectus: consilii boni: ueracem: mundum: ingeniosum: sagacem: sapientem: magnæ iræ. cito irosum & conuenienter secretum. Cuius pectus est aliquantulum pilosum significat hominem luxuriosum: ualde sagacem. paulum duræ capacitatē. liberalem. laboriosum. & alteri seruitialem. Cuius pectus est mundum a pilis significat hominem debilem. & teneræ capacitatis. Cuius pectus est planū & macrū ac mundum a pilis significat hominem timidū. laudabilis uitæ & ingenii. teneræ capacitatis. pacificæ uitæ. secretū. & duræ cōuersationis ad plurima.

De Dorso. Cap. lxxxiiii.

d Orsum siue spinale pilosum macrum & ualde eleuatum ab æqualitate paruum

72
tium significat hominem inuerecūdam. ma-
litiosum. bestialem. mali itellectus. debilem.
paruæ fatigatōnis. & pigrum. Cuius dorsū
est magnum & pingue significat hominem
fortem. grossi nutrimēti. uanum. tardum. pi-
grum. & multæ fallaciæ. Cuius dorsum est
subtile & extēsum & plus macrum q̄ crassū
significat hoīem debilē: ex facili pavidū. ua-
num. rixosum. & cito credentē quæ audit.

De Ventre. Cap. lxxxv.

u Enter pāciatus significat hoīem leuiter
dedignosū. comedonē. bibonē. tardū:
magnaū: uanagloriosū. falsū. luxuriosū.
mendacem: p̄tim legalem. & p̄tim p̄ditorem

Cuius uenter ē puus & extensus significat
hoīem laboriosū. cōuenienter stabilē. sagacē.
itellectus boni. & teneræ capacitatis. Cuius
uenter est ualde pilosus. s. ab ūbilico inferius
significat hoīem loquacē. audacē. sagacē. in-
tellectus boni. teneræ capacitatis. & cōueniē-
tem ad utraq; eloquentē. ex facili pavidū. tra-
ctabilē p̄ amicis. alti cordis. & nō bene fortu-
natum. De Carne. Cap. lxxxvi.

c Aro mollis ubiq; corporis significat hominem debilem: luxuriosum: ex facili timidum: intellectus boni: tenera capacitatis: pauci cibi: fidelem: uariae fortunae: & plus ad uersa q̄ prospera. Cuius caro est dura uel aspera significat hominem fortem: audacem. duri ingenii. uanum. superbum. plus insipientem q̄ sapientem. & crudelis fortunae. Cuius caro est pinguis & alba significat hominem uanum. uanagloriosum. hebetem. obliuiosum curiosum ad omnia: aliquatulum timidum. uerecundum. sagacem. malitiosum. mendacem. durum ad credendum omnia.

De Costis. Cap. lxxxvii.

c Ostae crassae & carnosae significat hominem fortem. tardum. & ualde simplicem. Cuius costae sunt subtiles & paruae ac nudae a multa carne significant hominem debilem. pauci laboris. sagacem: malum. & iustum ad bonum.

De Femore. Cap. lxxxviii.

f Emur ualde spissum pilis ac bene ericiis significat hominem luxuriosum. fortem ad coeundum

73
ad coeundū: & eius semen ualet ad concipiē
dum. Cuius femur est rarū pilis & subtilib;
& extensis significat hominem conuenienter
castū. i. raro luxuriantē: & eius semen non ē
bene uirtuosū ad cōcipiendū. Cuius femur
est ratum siue male dispositū: significat ho/
minem debilem: timidū: raro coeūtē: & cito
conuertibilem ad utrunq;.

De Coxis. Cap. lxxxix.

c Oxæ bene pulposæ significant hominē
fortem: audacem: superbum: ut patet
i dextrariis: gallis: & falconibus: & ecōuerso.

De Genubus. Cap. lxxxx.

g Enea pingua significant hominem ti/
midū: liberalem: uanū: pauci laboris.

Cuius genua sunt macra significant hoīem
fortē: audacē: fatigosū: secretū: & bōi itieris.

De Cruribus. Cap. lxxxxi.

c Rura hominis habent magnas pulpas
retrosum eo q̄ carent cauda. Sciēdū
est q̄ Aristoteles dicit i libro aialium: Omne
aial carens pulpa magna in cruribus hēt cau/
dam alicuius substātiæ: ut pilor; &c. Cuius
K

crura sunt grossa ossibus & carne ac pilosa si-
gnificant hoïem fortem: audacem: securum.
grossi ingenii: pigrū: tardum: & duræ capaci-
tatis. Cuius crura sunt subtilia & non bene
pilosa significant hoïem debilem: timidum:
intellectus boni: fidelem: seruitialem: & raro
luxoriosū. Cuius crura sunt omnino nuda
a pilis significant hoïem castum: debilem: &
cito pavidum. Cuius crura sunt ualde pilo-
sa significāt hoïem pilosum circa genitalia &
luxoriosum: sarp: uanū: simplicem: & insta-
bilem uel abundantē malis humoribus.

De Cauiculis Pedū. Cap. lxxxii.

c Auicula pedū grossæ & crassæ & ualde
foris præminentes significant hoïem
secundū: timidū: pavidū: debilem: parui la-
boris: sagacem: fidelem: & tractabilem. Cu-
ius auicula pedū habent neruos ualde ma-
nifestos & uenales: significāt hoïem audacē:
fortem: superbum: & aiosum.

De Pedibus. Cap. lxxxiii.

p Edes magni. i. grossi in carne & longi i
figura ac duræ pellis significant hoïem
simplicem

74
simplicem: fortē: grossi nutrimenti: tardi in/
tellectus: & uanum. Cuius pedes sūt tardi:
subtiles: macri: ac pellis mollis significāt ho/
minem boni intellectus: alti ingenii: timidū:
debilem: sagacem: fatigabilem: parui laboris
& cito credentem.

De Vnguibus. Cap. lxxxiiii.

u Nguis ē hominis: Vngula uero cuiusli
bet ceteri animalis. Vnde ungues sub
tiles ac boni coloris & longæ formæ significāt
hoiē bonæ cōditionis ad dispositionem sui
in sanitate: & q̄ mater tp̄e grauidatiōis non
comedit res ualde salitas: immo insipidas: &
ecōuerso. ut patet de unguibus auiū rapaciū
respectu ceterarum. Cuius ungues sunt in
colore pallidæ significant sanitatem &c. nisi
sint sicca natura: ut patet de illis accipitrum
& falconum.

De Calcaneis. Cap. lxxxv.

c Alcani pedū pui & macri significāt ho
minē facile timidū: pauidū: & debilē.
Cuius calcanei sūt magni & crassi significāt
hoiē securū: fortē: audacē: fatigabilem: &
plus isipientē q̄ sapientē. K ii

De Plantis pedū. Cap. lxxxvi.

p Lātā pedum cōtinent signa cauallium
uelut manus. uinculis qbus facile pōi
cognosci tota fortuna aialis & ifortuniū uita
& mortis & tempus : ut patet sufficienter in
arte quæ dicitur Chiromantia : quā plene sci/
uimus in nris dieb; uelut acrumantiā & piro
mantiā & quasdā alias. Nā illoꝝ signoz; quæ
dā significant bonū : quædā malū : & quædā
inter utrunq; cū dubio. Vnde sciēdum est q
fixuræ multæ & longæ significant multa ipe/
dimenta uitæ & laborē & paupertatē & mise
riā : Curtæ uero significant peius in omni gra
du. Cuius pellis plātaz; est grossa significat
hoiem fortē & firmū : Subtilis No debilem .

De Passib; pedū eundo. Cap. lxxxvii.

p Assus pedū eundo si fiant tardi & āpli
significant hoiem habentē malā memoriā
grossi ingenii : turbidi intellectus : tenacē : pau
ci laboris : & non facile credētem oīa. Cuius
passus eundo fiunt ueloces & curti significāt
hoiem uelocem in agendis : cito imaginātem
uicē : teneræ capacitatis. Cuius passus fiunt
ampli

75
ampli & discordati uiam rectam non tenētes
significant simplicem & grossi nutrimenti ac
sagacem in malo: ut patet de uulpe.

De Motu psonæ. Cap. lxxxviii.
m Otus personæ festinus cū debeat esse
rationabiliter firma siue loquatur siue
sedeat siue stet in pedibus ut mouendo ma/
nus uel pedes uel caput nec sit ei necesse si/
gnificat hoīem imundū: indiscretū: male lo/
quentē: uanū: instabilem: mendacem: & nō
benē fidelem. Cuius motus fit raro quādo
loquitur significat hoīem satis conueniētem
ad sigula: ut sagacem: tenacem: seruitialem:
stabilē: & boni intellectus. Cuius motus fit
uelox & sine causa uel āte uel post significat
hoīem simplicē: grossi ingenii: & ualde mali/
tiosum. Cuius motus est claudicus signifi/
cat hoīem malitiosum: mendacē: falsum: in/
uidum: cupidū alieni: & aliquantulū conue/
niētem ad oīa ad quæ moueatur uel moueri
debeat alter.

De gibbosis & strumosis. Cap. lxxxviii.
g Ibbus. i. strumo significat hoīem saga/

K iii

cem: ualde ingeniosū: malæ memoriæ: fallacē
& satis malitiosū. Cuius gibbus est tm̄ ante
significat hoīem in aīo duplicem: & plus sim-
plicem q̄ sapientem.

De Statura hoīs. Cap. C.

Tatura hoīs multū nūciat de illo. ūde
si hasta fuerit lōga & bēe recta ac plus
macra q̄ piguis significat hoīem audacē: cru-
delē: supbū: clamofū: uanagloriosum: dura
iræ: tenacē: præſūptuosū: nō cito credentem
audita: sape mēdacē: & in multis malitiosū.

Cuius hasta est longa & crassa cōuenienter
significat hoīem fortem: facile infidelē: falsū
grossi ingenii: tenacē: sagacē: i gratū: & supplā-
taneū. Cuius statura ē ualde lōga macra &
subtilis significat hoīem insipientē: uanum:
mendacē: grossi nutrim̄ti: iportunū ad opta-
ta: cito credentem: debilem in agendis: tardū
& ualde sui sēsus. Cuius statura ē curta &
grossa significat hoīem uanū: inuidū: suspi-
ciosū: & plus simplicem q̄ sapientem: grossi
ingenii: & cōueniēter alteri seruitialē: & credē-
tē: longæq; iræ. Cuius statura est macra &
curta

curta ac bene recta significat hoïem naturali
 ter sagacē: ingeniosum: tenacē: supbū: auda
 cē: secretū: fatigabilem: uanagloriosū: conue
 nienter sapientem: intellectus boni: & ualde
 supplantaneum. Cuius statura est decliuis
 antierius non tamen uetustate sed natura si
 gnificat hoïem sagacē: secretū: hebetē: grossi
 nutrimēti: seuerū: tenacem: laboriosū: duræ
 iræ: & non cito credētem. Cuius statura est
 uersa in posteriori parte significat hoïem sto
 lidū: modici intellectus: grossi nutrimēti: ua
 num: malæ memoriæ: & cito conuertibilem
 ad utraq;.

Notula Doctrinalis. Cap. Ci.

c Vm uideris hoïem humilē: rubeū: fide
 lē: longū: sapiētem: pingue: uelocem:
 macrū: simplicē: bonū: pulchrum: non uana
 gloriosum: pauperem: non inuidū: albū: sa
 pientem: cū naso sonantem: bene loqui: idu
 stem: non mendacem: rectū in hasta: nō au
 dacem: non crudelem: et ex facili clamosum
 albū: non facile timidū: loquentem modesto
 usu: nō supplantaneū: & sagacem: nō calidū

in carne: ac pilosū in crurib; & i uentre. & nō
sape luxuriosū: innuentem oculo: non falla/
cem & mendacem ac uanū: non subdolū: be
ne sapientem suæ artis: bonitate utentē: bene
diuitē: non tenacem: non crudelem cōtra mi
seriā alterius: bene pauperem: non piū & mi
sericordem: morbidū: uenditorem non men/
dacem ac laudatorem suæ mercis: emptorem
non in aliquo mercem optatā: calumniātem
hīe bonū forū: & uolentem esse bonum quo
ad deum: nō multipliciter aduersatū: Redde
speciales gratias soli deo & eius matri: Et tūc
est operatio diuina cōtra cursum cōem natu/
ræ mundi transitorii.

Capitulū ultimū libri phisionomiæ: i quo
cōprehenditur itentio singulor; capitulorum
eiusdem scientiæ.

p Phisionomista oportet te scif sapienter
oīa q̄ prædiximus i unoquoq; capitulo
iudicioꝝ pticulariū ne iudicādo quenq; præci
pites i eādē sciam: cū iudiciū i uno istor; non
solummodo sit attendēdum. Sed qlibet phi
sionomista debet caute colligere in seipso te
stimonia illa uniuersi corporis: quæ non de

77
aliquo accidentaliter transmutatur: ut de sa-
nitate in infirmitate &c. ueluti sunt testimo-
nia oculorum frontis nasi aurium detium &c.
Et cum diuersa testimonia huius præbeant iu-
dicium dignitatis phisionomiae: sæp declinan-
dū est ad uniuersale iudiciū & maioris partis
omnium membrorum quæ supra diximus ordi-
nate. Et quæ aliter fecerit cadet leuiter in errorē.
Causa est quia omne membrum habet per se
certa iudicia ut patet in prædictis capitulis. &
ideo nullus homo est qui solūmodo sit unius
iudicii propter certum mēbrum cum unum
contradicat alteri. Et magis uincens deuincat
minus. Et quia membra sūt multa: & quolibet
habet sua iudicia non uidentur capitula erra-
re: cum non sit ex toto unum in unoquoque
hoīe de his quæ prædiximus: imo uidebitur
multum diuersificari a toto: quod si esset nõ
esset iusta probatio. Oculi habent sua iudicia:
& homo causa oculorum debet esse sic disposi-
tus: sed alia membra ad quæ erunt: Ergo cum
tot membra sint ideo sunt multæ diuersita-
tes in hoīe: Et sic nullus homo cadit in iudiciū

unius mēbri: sed oīum. quare cū discretionē
sunt inuestigāda capitula & cōmiscenda. In-
super credendū est q̄ multa sunt accidentia
quæ ueraciter laxant: quando huiusmodi rei
ueritatem cōsiderare uoluerimus in omnib;
.i. ætas personæ: ætas tēporis ad psonā: longa
pmanentia in loco: longus usus doctrinæ: lō-
gus usus certæ societatis: nimia regnatio hu-
morū cōplexionis præter solitū: ægritudo acci-
dentalis: uiolenta accidētia contra naturā: &
defectus alicuius sensus naturalis ex quinq;
Quare finaliter cum grandi industria huius
oīa quæ supradiximus attendūtur cōmixtæ.
Et sic aliquis iudiciū de prædictis mō aliquo
nō errabit: & nō erratū non fallet deo uolēte.
Et hæc de Phisionomia quæ nūc prædiximus
dicta sufficiant.

Michaelis Scoti de procreatione & hominis
Phisionomia opus feliciter finit.
M.CCCC.LXXVII.

Hain 14550

~~1477~~
1558

1477

81

Inventionis scientia sempiterna, quae in manu
Lincis constituta.

A decorative flourish consisting of a horizontal line with ornate, symmetrical scrollwork at both ends, extending across the width of the page.

[Faint, partially visible text from the adjacent page, including a large initial letter 'C']